

پیغام

۱۳-۱۲
(می - اگست ۱۹۹۹)

افغانان مغروره، باحثيته او وطن دوسته خلک دي

اړه لری. شاید دغه ټکی په افغانستان کې نه وي پوهول شوي.

آینه: په افغانستان کې د سیاسي گوندونو سره د ناستو په وخت کې هغه څه چې اورې مینه لري؟

ښاغلی ابراهیمی: زما له نظره افغانستان په یو بحران کې کښل دی. مونږ هڅی کوو چې هغوی سره دستونځو د حل، په لارو لټولو کې مرسته وکړو.

دا په مونږ پورې اړه لری چې د ټولو د پام وړ ټکی یې له هیڅ کوم پرومې شرط ښاغلی وگڼو. زه باور لرم چې هغوی خپل هیواد له ماڅخه زیات پیژني، هغوی پخپله د هغه پېښو مسئول دي چې په هیواد کې یې رامنځ ته شوی دي؛ هغوی ته غوږ نیسو، له هغوی سره روښانه، صمیمانه او په احترامانه ډول خبرې اترې کوو، اما قضاوت نه «صادر» وو.

آینه: د (۶+۲) راتلونکی ناسته څه وخت دی؟ موضوعات یې څه دي؟ ښاغلی ابراهیمی: لومړنی غړی د افغانستان گاونډیان دي. دوه نور یې عبارت دي له روسیه (چې تقریباً گاونډی ویل کیږي د تیرو په خاطر او هم

یوازی په افغانستان او اسلام آباد کې؛ بلکه په ټوله سیمه او همدارنگه په نیویارک کې هم وڅارلی شی. دا هغه ډنډه (وظیفه) ده چې زه یې ترسره کوم. هر وخت چې مصلحت ته اړتیا وي، زه په پام کې نیول شوي سیمې ته (هر ځای چې وی) راځم، په داسې حال کې چې د (UNAMA) کار دوام لري.

آینه: کوم معیارونه په کار دي، تر څو چې د یو هیواد حکومت په رسمیت و پیژندل شي؟

ښاغلی ابراهیمی: ښه! دایره سیاسي پوښتنه ده. حکومتونه د حکومتونو پواسطه په رسمیت پیژندل کیږي، نه د ملگرو ملتونو پواسطه. شاید په یادولې سره له دې چې کمونستانو (په حیث دواکمنو) د چین کنترول په لاس درلود، په دې حال کې هغوی له (۱۹۴۹) څخه تر (۱۹۷۱) پورې د ملگرو ملتونو غړی نه وه. ځکه چې اکثریت غړو هغوی نه غوښتل.

ملگري ملتونه یو سازمان دی چې په خپلو غړو پورې اړه لری لکه یوه ټولنه. که چېرې غړی ونه غواړي چې نور دوی سره مل شي، داد هغوی په تصمیم پورې

په اسلام آباد کې د ملگرو ملتونو د سازمان د عامه اطلاعاتو دفتر، په افغانستان کې د سولې د خبرو اترو د نتیجو د لوستونکو او مینه والو د پرله پسې غوښتنو په ځواب کې د آینې مجلې له پاره د ښاغلي ابراهیمی سره یوه لنډه مرکه ترسره کړیده.

ښاغلی الاخضر ابراهیمی چې نوی دافغانستان له سفر او دافغانی مشرانو دناستو او لیدنو څخه راستون شوی وه، د مارچ په (۲۵) نیټه یې د آینې مجلې استاذی ومانه. دمرکې لنډیز داسې دی: آینه: په داسې حال کې چې محمود مستیری او ښاغلی نوربرت برت هال په اسلام آباد کې وو، تاسی د خپل ماموریت موضوع څرنگه ټاکي؟

ښاغلی ابراهیمی: له ټولو مخکې باید ووايم چې د ملگرو ملتونو د ځانگړي ماموریت دفتر (UNAMA) تر اوسه دلته دی. هغوی د (UNAMA) مسئولین دي او داموسسه تر اوسه له اسلام آباد څخه فعالیت کوي. دملگرو ملتونو د سازمان د سکرتر جنرال د پریکړې په اساس یو بل ځای هم باید موجود وي چې دافغانستان موضوع، نه

د راکړې ورکړې له امله چې د افغانستان له گاونډیانو سره یې لری، او امریکا د نفوذ او د هغه د نړیوال مسؤلیت له امله. مفکوره داده چې: دغه هیوادونه د سولې د بهیر په رامنځ ته کولو کې مرسته کولای شي. اوس هغوی کولای شي، سره را ټول شول کار کول دسولې په لاره کې و هڅوي.

هبله من يم چې یوه ورځ ټول په یو غږ دسولې په گټه خبره وکړی. دادی هدف دملذکراتو چې غړي ددی گروپ بی په نیویارک کی تر سره کوی، خو په اوس مهال شیبه کې هغوی خوشحالونکي مرحلی ته نه دي رسیدلی. خو شخړې لاتراوسه په ځای پاتی دی. ددوی د راټولو لوله پاره بل لاره، ددی هیلې نه پرته چې په یو غږ سره وکولای شی خبره وکړی وجود نه لري. موضوع معلومه ده: دافغانستان سیاسي دلبنديو هڅو نه

دسولې د رامنځ ته کولو له پاره او ددی ټکی زیات روښانه کول چې نور به هغوی د هیڅ یوې جنگي هڅې پلوی ونه کړي. آینه: ستاسې په نظر د ملگرو ملتونو بشر خواها نه کړنلاري دافغانستان فوری اوتیاووته ځواب ویلی شی؟

مرسته کونکي موسسې هم چندانې

میل دافغانستان سره دمرستی

په برخه کې نه لری. هغه څه چې

ملگری ملتونه تر سره کوی هغه

ډیر گټور دي. کله چې د خوراک

د نړیوالې برنامې (WFP) په

هکله فکر کوم، وینو چې په سل

گونو زره تنه خواړه برابرېږی،

بادروغتیا نړیوال سازمان چي

ډاکتر او درمل اړوسیموته

استوی، گورو چې زیات کارونه

کوو، اما زما په گمان هیڅوک به

له ملگرو ملتونو څخه ونه وایی

چې همدومره اندازه کفایت کوي.

آینه: ستاسې په نظر دوضعې

بريالی وم او په غښتو ځايونو کې لږ.
زما له پاره په جنوبي افريقا کې
ټاکنې په شلمه پيړۍ کې يوه له مهمو
شيبو د تاريخ دی. په لبنان کې هم ډير
بريالی وم. زه په هغه مهال کې هلته او
سيدم چي جنگ وروسته له اوولسو کالو
پای وموند. مخکې له ما څخه ډير خلک
هلته وو، خو په اتفاقی ډول سره زه په
مناسبه موقع کې هلته وم.

آينه: او د افغانستان په باره کې؟

بناغلی ابراهيمی: دغه کار چی
مونږ يی تر سره کوو، کيدای شی چی په
۱۱ میاشتو کې بی گټی وي که چيری مو
بخت ښه وه، په ۱۲ میاشت کې به مو يو
څه په لاس راوړي وي. مونږ په
افغانستان کې هيڅ يوه هدف ته چی
غوښتونکی یی يو، نه يو رسيدلي دعا
کوو چی کار تر سره شی.

وغواړی ونیسی؛ اخر به دغه منډی ترې
يوه ورغ نتيجه ور کړي سره له دی يو
شمير خلک زيات هيله من دی، په داسی
حال کې چی يو شمير نور ماته وایی چی
تاسی بې گټی خپل وخت بندي. زه نه له
لومړی ډلی يم چی فکرو کړم چی زما
کار پای ته ورسیده، او نه له بلې ډلې
سره چی ووايم؛ خپل څوری (بار) او
بستره ټوله کړم او دا ټول هير کړم.

که چيری کارونه سم شول
«الحمد لله» د خدای (ج) په دربار کې،
که خدای (ج) ونه غوښتل چی کار
نتيجه ور کړی، بيا به په کار پيل و کړو.
آينه: د ملگرو ملتونو د ځانگړی
استاذی په توگه ستاسی ستړی او مهمی
لاسته راوړنې څه دي؟

بناغی ابراهيمی: لس کاله کيری
چی په ورته شرايطو کې می په څو سيمو
کې کار کړیدی، په غښتو ځايونو کې ډير.

دښه والی؛ په ځانگړي توگه د ښځينه وو
د حالت په برخه کې لوی څنډ کوم دی؟
بناغلی ابراهيمی: داپوه تاريخی
ستونځه ده چی د کلونو راهيسی په
افغانستان کې وه اوشايد د يوه اوږده
مهال له پاره نور هم همدا سی وي. زما په
نظر بهرنی نړی بايد د افغانستان
خلکويانی ټولو افغانانو ته ووايی چی
نړی د بدلون په حال کې ده. که چيری
افغانستان غواړی د ملگرو ملتونو د
کورنی غړی شی، بايد پرمخ لاړشي.

آينه: د افغانستان خلک ددوه لسيزو
راهيسی دسولی په هيله ژوند کوي.
آياتاسی د سولی د ټينگښت له پاره
خوښمن ياست؟

بناغلی ابراهيمی: فکر نه کوم چی
خوشبينی او بدبينی دی هسی زمونږ د
الفاظو يوه برخه وي. زه به خپلی دندی ته
دوام ور کړم؛ که هر څومره مهال چی

اینجا کابل است

از تمام دست اندرکاران عرصهء رادیو صمیمانه خواهش میشود که با مرحمت و درک رسالت خویش این بحث را با یادداشت‌های شان غنای بیشتر بخشند. یگانه پرسش در آغاز اینست: در شرایط دشوار کنونی که نیازی به تشریح ندارد، چه کس یا کسانی جز صاحب‌نظران گرانمایهء کشور خود مان ما را در تکمیل نوشته‌هایی ازین دست یاری خواهد کرد؟

پیغام از همکار گرامی که این نوشتهء باارزش را برای چاپ فرستاده است، قلباً تشکر میکند.

در ۱۳۰۵ هجری خورشیدی برابر با ۱۹۲۶ میلادی شهروندان کابل نخستین بار صدای رادیو کابل را شنیدند که با کار برد فرستنده (۲۰۰ وات) روی موج متوسط (۳۶۰) متر از دو اتاقك كوچك عمارت كهنه‌یی به نام «كوتی لندنی» نزدیک پل آرتل پخش گردید.

این صدا، صدای دور آزمایشی و نخستین تجربهء نشرات رادیو در کشور ما بود که عمر کوتاه داشت.

با برخی از رویدادهای سیاسی دستگاه و نشرات رادیو کابل پس از مدت کوتاهی از کار بازماند. انتشارات رادیویی پس از شانزده سال وقفه در حمل ۱۳۲۰ برابر با اپریل ۱۹۴۱ در سندیوهای پل باغ عمومی آغاز یافت که فرستنده (۲۰ کیلو وات) صدای آنرا روی موج متوسط (۶۶۰) کیلو سائیکل به گوش مردم میرساند و شنوندگان را با هشت ساعت نشرات سه هفته در روز

از اخبار داخلی و رخداد های خارجی، مضامین اجتماعی، صحنی وادبی و از همه بیشتر با موسیقی که همه آنها به صورت مستقیم و زنده از سندیو به نشر میرسید، سرگرم میساخت.

استاد قاسم، مرزا نظر و استاد غلام حسین آواز خوانان آن دوران، و غلام عمر شاکر و عبدالاحد لطیف زاده اولین نطاقان رادیو بودند.

در بخش کارکنان تخنیکي میتوان از عطاً الله خان، عبدالرحیم مستری، محمد حیات، عطا محمد، امیر محمد، محمد حسن، سردار عبدالله نظمی، محمد مهدی حبیب زاده، معراج الدین، نظر محمد وسید غریب نام برد.

چون در آنزمان تمام مردم رادیوهای شخصی نداشتند، در بسیاری از نقاط پر نفوس شهر، لودسپیکرها بر پایه های بزرگ نصب شده بودند. مردم برای شنیدن خبر ها و موسیقی در پای لودسپیکر ها مینشستند و به رادیو

گوش میدادند.

همزمان با این شرایط دستگاه های محلی گیرنده در مراکز چندین ولایت نصب و به فعالیت انداخته شد تا مردم سایر نقاط هم از نشرات رادیو بهره مند گردند.

هر چند شنیدن رادیو کابل با آن دستگاه کم قدرت از لحاظ تخنیکي و به مقایسهء شرایط امروزی ناممکن بود، اما به خاطر پاکی ساحهء پخش آزاد، صدای رادیو کابل بدون اذیت یا مزاحمت تخنیکي به چندین نقطهء دور دست افغانستان میرسد.

پس از سالهای نخست رادیو کابل که صدای آن با نیروی ناکافی ساحه محدودی را در بر میگرفت، با نصب دو فرستندهء جدید (۱۰ و ۵۰) کیلو وات آهسته آهسته نیرو گرفت و در سالهای ۱۳۳۰ تا ۱۳۳۷ به عنوان يك وسیلهء مهم ارتباط و سرگرمی برای مردم شناخته شد. رادیو کابل همراه با

پیغام

استاد یعقوب قاسمی، پنهان، صابر، شیفته، کریم شوقی، جلیل خلاند، حفیظ الله خیال، سید احمد هلال، دری لوگری و بیلتنون به شهرت رسیدند.

خانم پروین، آزاده و فرشته شهلا نخستین زنانی اند که به آواز خوانی در رادیو پرداخته اند. ژيلا اگرچه دیرتر به رادیو راه یافت ولی از شهرت و محبوبیت فراوان بر خوردار شد.

بقیه در صفحه (۳۱)

قایل، نادر جلالی قدیر فهیم، مهدی ظفر و حسن شیرزی بودند.

رقیه ابویکر، لطیفه کبیر سراج، سامعه میرزاد و آمنه نخستین زنانی اند که به نطایق در رادیو پرداخته اند.

از نخستین سرایندگان و آواز خوانان آنوقت استاد غلام حسین و استاد قربانعلی (پدر استاد شیدا که اغلب ریاب مینواخت) بودند. پس از آنها شیدا، رحیم بخش، استاد سر آهنگ،

تحوالات عمومی کشور نه تنها سهم بیشتری را با نشرات ۱۲ ساعته در شبانه روز در جهت آگاهی و سرگرمی مردم کشور از طریق برنامه های بیشتر و منظم تر گرفت بلکه با نشر برنامه های اردو و انگلیسی برای معرفی فرهنگ و پخش رخدادهای افغانستان در برخی از نقاط آسیا و اروپا نیز گامهایی برداشت. در همین سالها ثبت بعضی از برنامه ها که رأساً از استدیو به نشر میرسید روی نوار های سیمی مخصوص (وایر ریکاردنگ) پیش از نشر صورت میگرفت. این نکته نیز تحولی برای رادیو به حساب می آمد. سپس ثبت موسیقی و برخی مطالب مهم روی صفحه ریکارد هم آغاز یافت. تعدادی از این ریکاردها هنوز هم وجود دارند.

از شمار نخستین نویسندگان که در تهیه و نگارش مطالب و برنامه های رادیو کابل نقش داشتند میتوان از رشید لطیفی، سید قایم رشتیا، عبدالحمید مخمور، پژواک، عثمان صدقی، دکتر طبیبی، برشنا، احمد علی کهزاد، عبدالحی حبیبی، علی احمد نعیمی، محمد ارسلان سلیمی، پاینده محمد زهیر، عبدالروف بینوا، صدیق فرهنگ، دکتر جاوید، عبدالحق واله، رستم علی سلطانی، لطیف نشاط، غلام حضرت کوشان و ابراهیم خواخوری نام گرفت.

نخستین نطاقان و گویندگان اخبار و مطالب رادیو کابل در آن هنگام سرور گویا اعتمادی، غلام عمر شاکر، سرور رونا، پاینده محمد زهیر، لطیف زاده، عبدالرحمن جرار، جاله وان، عبدالجبار، غفور ویاند، قاسم یوسفزاده، نیک محمد

دوه زرم کال

او

د کمپیوتر ودریدل

د اریانا افغان الوتنو شرکت، د مخابراتو وسایل، عسکری رادارونه او نور د ستراهمیت وړ وسایل چې د کمپیوتر په مرسته دوخت بشودلو او یا د وخت په اندازه کولو کار کوي باید په غور سره وخیل شي او د اړونده جوړوونکي کمپنی څخه معلومات ترلاسه شي چې د دوي سامان به په ۲ زرم کال کې د څه رپړو سره منځ وي.

د ۲ زرم کال مسئله هر هغه چا ته د غور وړ ده چې څه داسې سامان ولري چې کمپیوتر یې د وخت د اندازه کولو او یا هم د وخت پر بنسټ دندې ترسره کوي.

لومړی خو ا چې زموږ د کمپیوترو د میلادی نیتې سره په ورځنی ژوند کې ډیر کم تړاو دی، خو که چېرته شته نو هغه به تر دې حده وي، چې زموږ د بهرنیانو سره د سوادګرۍ څه اړیکې وی او په لاسوندونو یا سندونو به میلادی نیته لیکلې وي. نو ځکه موږ د کمپیوتر د ۲ زرمی نیتې څه ځانګړی زیان سره چې په دغو کمپیوترو کې چې موږ یې د خپل دفتر او ځانګړو

لیکنو له پاره په کار وړو مخامخ نه یو، له بده مرغه موږ د کمپیوتر د حساب کتاب له پاره نه کاروو نو لدې کبله موږ ته د نېټې څه خاص زبان نه رسي. که مونږ د بانکونو او کورنیو حسابونو له پاره کمپیوتر په کار وړای نو بیا به مونږ ته اړتیا وه.

هغه څوک چې د کمپیوتر مېلادی نیته کاروي او کمپیوتر یې زوړ وي. نو یا به په خپل زاړه کمپیوتر کې څه بدلون راولی او یا به خپل زوړ پروګرام نوی کوي. که څوک له دغې لانجې سره مخ وي، نو دا لاره باید د خپلې مسلې د هواري له پاره خپله کړي.

د ۲ زرم کال د رپړی د هواری له پاره باید چې د ځینو لاند نیولارو چارو څخه استفاده وشي.

د کمپیوتر د راګړی ورکړی بنسټیزه برخه (بایوس) بدلول.

د کمپیوتر د چلولو سیستم «اپریټینګ سیستم» بدلول.

پروګرامونه اپلیکشن بدلول.

معلومات د یتا اصلاح کول.

د معلوماتو شریکو لو پروخت د پورتنیو پرو دیوې هواری پرېلې اغیز من دی.

۱- بایوس د کمپیوتر هغه برخه ده چې کمپیوتر د چالانولو او روښانه کولو سره سم دغه برخه لولي، دغه برخه د وخت او نېټې معلومات د کمپیوتر سیستم او پروګرامونو ته ورکوي او هغه تل تازه ساتي. بایوس د وخت او نېټې معلومات په کمپیوتر کې د ساعت له چپس څخه اخلی او هغه ته یې تر سمېت وروسته ورکوي. دغه چپس د یوې بیتري په مرسته تل ژوندی ساتل کېږي، که چېرې د کمپیوتر دغه بیتري ختمه شي نو بیا د وخت او نېټې سره سره د کمپیوتر څخه د ځان پیژند نه هم ورکه شي. نو که چېرې وخت او نیته په بایوس کې غلطه وي نو په ټولو هغو پروګرامونو کې به هم غلطه وي چې د کمپیوتر څخه وخت او نېټه غواړي.

نو حل دادی چې بایوس باید ۲ زرم کال و پیژنی او که یې نه پیژنی نو تاسو باید خپل کمپیوتر وګورئ او دهغه بایوس

ورکړو هغه یی څلورو ته اړوی او زاوه پروگرامونه کله کله دپیری په اړولو کې غلطی کوی، چې دغه غلطی په حساب کې بدلون راوستلای شی.

د معلوماتو شریکولو په وخت لاندې

خلک تل یو بل ته معلومات پر بریښنالیک، ټیپکلی او یا کډوړی ورکوی، نو نیتیه دلته هم کله نا کله د اړتیا وړ وي، چې د معلوماتو اخیستنوکې پوه شی دغه معلومات د څه وخت دی.

لکه څنگه چې مخکې مو وویل زموږ په هیواد کې به د ۲۰۰۳ کال لاندې د اریانا الوتنه، د مخابراتو وزارت سامانونو، د فواید عامې غټ سامانونو او په عسکری سامانونو کې وی، چی په هغو کې به کمپیوټر د وخت ښودلو او یا د وخت په بنسټ کار کوی، دوی باید خپل سامانونه په غور سره وڅیړی او د اړونده جوړوونکي کمپنی څخه معلومات ترلاسه کړی چې د دوی سامان به په ۲۰۰۳ کال کې له څه رپو سره مخ وی دا چې څه کتل په کار دی زه یوه بیلگه وړاندی کوم، فرض کړه یو درادار ماشین، یا الوتکه چې د یو خاص مهالویش له مخې باید خپلې استهلاک شوی پرزی بدلی کړی او که یی بدلی نه کړی نو هغه ماشین به نه چلیږی، نو که دغه ماشین د ۲۰۰۳ کال... دوه صفرونه د ۲۰۰۰ کال پرځای له ۱۹۰۰ میلادی کال سره غلط کړل نو ددې مطلب به دا وی چې نوموړی پرزه ۱۰۰ کاله زړه ده، نو د ماشین د نننی پروگرام به ماشین چلیدو ته نه پریږدی.

اړتیا وی. نو خپل پروگرامونه وگورئ که هغه ۲۰۰۳مه پیری پیژنی نو بیا خو لاندې نه شته که نه نو خپل پروگرام بدل کړئ او په دغه کار کې پروگرام جوړوونکی تاسی ته بشپړ معلومات درکولای شی.

معلومات (ډیټا) اصلاح کول: معلومات کمپیوټر ته ورکول کیږی او هغه ځینی خلاصه او یا هم تفصیلی معلومات جوړوی، که معلومات نیتیه ولری نو اکثره زاوه پروگرامونه به دپیری د بدلون په اټکلولو کې پاته راځی، کله چې نیتیه د کال برخه په دوه عدده لیکل شوی وی. د بیلگې په ډول ۱۹۹۹/۰۳/۲۰ په ۲۰۰۳/۰۳/۲۰ بڼه لیکل شوی وی، خو اکثره نوی پروگرامونه نیتیه د کال او پیری په بنسټ پیژنی، نو که موږ دوه عدده نیتیه

یا خویدل کړی او یا یی پروگرام نوی کړئ.

۲- د کمپیوټر چلولو سیستم (اړتینګ سیستم بدلول)

د کمپیوټر سیستم کله نا کله دا دنده لری چې د وخت او نیتیه معلومات د بایوس څخه پرته د کمپیوټر نورو پروگرامونو ته ورکړی. نو په کار ده چې سیستم دغه کار سم وکړای شی. ویندووز ۹۵، ویندووز ۹۸ او ۲۰۰۳ کال مني که ستاسی کمپیوټر زوړ سینستم لری حل یې دا دی چې سیستم بدل کړئ.

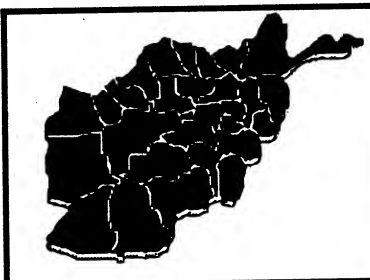
۳- پروگرامونه (اپلیکشن) بدلول

هر یو پروگرام معلومات په ځانګړی توګه پیژنی همدارنګه نیتیه هم هر یو پروگرام په ځانګړی توګه پیژنی او کاروی یی، که ستاسی د میلادی نیتیه کارونې ته

نوشته: کاوه از دفتر حمایهٔ اطفال (کابل)

بیسدایی

فریاد

جنگ پدیده‌ی بی است که زیانهای بیشمار مادی و معنوی را به بار می‌آورد. افغانستان طی دو دهه اخیر در لهیب جنگها سوخت و ساخت. صرف نظر از اینکه منابع فراوان مادی، قوای بشری، امکانات تخنیکی، وسایل و تجهیزات اداری، صحی، تربیتی، تعلیمی و غیره خود را از دست داد، تعداد زیادی از معلولین و معیوبین را به حیث میراث اسفبار جنگ در آغوش دارد. دیدن این بد نصیبان، که خطوط روشن آرزوها و ناامیدیهای در سیماهای شان خوانده میشود، خیلی تکاندهنده و رقت بر انگیز است.

اینان در رخدادهای مختلف اعم از حادثه بمب، راکت و سلاحهای گوناگون ثقیله و خفیفه، منجمله حادثات ماین و مواد منفجر نشده، گیر آمده در حلقه معلولین جا گرفته اند.

موجودیت کشتزارهای وسیع ماین در سراسر کشور، حقیقت تلخی است که انکار ندارد. در حدود ده ملیون ماین در افغانستان جا بجا گردیده و کشور را از لحاظ وفرت ماین و ماینزارها در جهان، در جایگاه اول قرار داده است.

گفتنی است، که بخش عظیمی از معلولین و معیوبین را کودکان و

نوجوانان تشکیل میدهد. چهره های معصومی، که غافل از نیرنگ زمان و بی خبر از ناسازگاری دوران، راه مکتب و مدرسه را در پیش داشتند، یا روانه راهی بودند یا اینکه به خاطر به دست آوردن گوشه نانی اینسو و آنسو سرگردان بودند، ناگهان اسیر دام ماین یا مواد منفجر نشده گردیدند. دست، پا و یا حصص دیگری از وجود شان آسیب برداشته، یا قطع گردیده است و در صف طولانی معیوبین و معلولین جا گرفته و خانواده ها را در اندوه نشانده اند.

ارقام ثبت شده در دفتر حمایهٔ اطفال در کابل، بیانگر آنست، که طی شش ماه اول پارسال تنها در شهر کابل ۶۱ حادثه ماین و مواد منفجر نشده رخ داده است. مصدومین حوادث متذکره جمعاً ۹۲ نفر بوده که از آن جمله ۲۱ نفر در کام مرگ فرورفته و ۷۱ نفر دیگر مجروح و معلول گردیده اند.

از زمره معلولین و مجروحین ۴۱ نفر آن کودک یا نوجوان میباشند. اینان در سنین پایانتز از ۱۸ سال قرار دارند. یعنی در آن مرحله سنی، که نباید جز درست و تعلیم به هیچ کاری پردازند و یا مجبور ساخته شوند. اما "فقر" این پدیده جبار زمان و کمند افکن پر فتنه

دوران، آنان را اسیر پنجه حوادث و رهپوی وادی خشکیده و تفتان معلولیت ساخته است.

اکثر این کودکان و نوجوانان به خاطر شرایط نامساعد و فقر اقتصادی درس و تعلیم را کنار گذاشته، به کارهای شاقه تولیدی و خدماتی رو آوردند، تا خانواده های شان را کمک کرده باشند. عده بی از فرط مجبوریت، به ویرانه های جنگ یا تپه ها و جنگلزارهایی، که قبلاً ساحه نظامی و جنگی بوده شتافتند تا از طریق جمع-آوری و فروش چوپ و پارچه های آهن عاید و مدرکی به دست آورند و شمار دیگر به چرانیدن حیوانات، تهیه علوفه و اموری ازینگونه پرداختند که گرفتار حوادث ماین و مواد منفجر نشده گردیده اند.

از میان انبوه شواهد و مواردی که در دفتر حمایهٔ اطفال در کابل جمع آوری گردیده فقط يك حادثه را «مشت نمونه خروار» بر میگزینیم.

همکار دفتر حمایهٔ اطفال در کابل به شفاخانه، کارته ۳ رفته با "عبدالله" که در حادثه انفجار ماین آسیب برداشته دیدار میکند.

بقیه در صفحه (۳۰)

د صنعت ټاکنو کی عوامل

د نړۍ ډیر هیوادونه د سیاست په برخه کې ځانګړې پالیسي لري چې هر هیواد یې د خپل صنعتي پروګرام د وړاندې بیولو لپاره تعقیبوي. او همدا سیاست د صنعت په پرمختګ، محدودیت کی مهم رول لوبوي.

برسره پردې یو لړ نور عوامل هم موجود دي چې د صنعت د حدود په ټاکلو او پرمختګ کې اغیزمن دي. هغه په لاندې توګه څرګند وو:

لمړی: د یو هیواد پر خوالی: دیو هیواد د پراخوالی د صنعت په کار کی مهم رول لري. ځکه چې له یو طرفه د ملک لوی والی د زیات تولید سبب کیږي. او له بلې خوا د تولیدونکو ترمنځ د سیالي زمینه برابري، بله دا چې څومره یو ملک لوی وي په هماغه اندول داخلي بازارونه پراختیا مومي.

او د زیات تولید امکانات پکې پیدا کیږي چې د تولیدونکو ترمنځ د سیالي سبب ګرځي، همدا سیالی د تولید په ډول مثبت اثر اچوي چې د زیات تولید په (پامله) نتیجه کی د نرخ کمیوالي رامنځته کیږي.

دوهم: اقتصادي طبیعي سرچینې: په یو هیواد کی د اقتصادي طبیعي

سرچینو نشته والی د صنعت په پرمختګ کی د یو مهم عامل په توګه پیژندل شويدي. ځکه چې د یوې خوا دا سرچینې او صنعت له پاره اومه مواد برابر وي او له بلې خوا تصدی دی هڅوی چې پدې برخه کی زیاته پانګه اچونه وکړي.

په کومو هیوادو کی چه اومه مواد په پراخه پیمان سره موجود وي همدا منابع کیدای شي د ځنو صنایعو له پاره ښه بازار جوړشي او د بازار د پراختیا په صورت کی صنعت هم پرمختګ کوي خو دی پرمختګ لپاره دلاندې ټکو یا ډول ضروري لولم.

الف: کله نا کله د طبیعي منابعو د پیدا کولو سره دا امکان درمینځته کیږي چه صنعت کمزوری کړي اما دا حالت هغه وخت عملی ښه غوره کوي کله چې د همدی طبیعي منابعو اومه مواد په بهرنیو بازارونو کی وپلورل شي.

ب: - کله نا کله لومړنیو موادو د تولید په سکتور کی د تنخواګانو لوړیدل د صنعت په سکتور باندې اغیز کوي او د کارګرانو تنخواه لوړیږي.

دریم: جغرافیائی موقعیت: ددی څخه مطلب دی یو هیواد مناسب موقعیت دی چې د صنعت په ټاکلو او پرمختګ کی پوره

ونډه لري. دا پدې معنی چې کوم هیواد د بحر ترڅنګ موقعیت لري نور بحري کار او بار له درکه زیات ارتباط ټینګولی شي او یا چې کوم تجارتی مرکز ته نژدې موقعیت ولري.

نو کولی شي چې په آسانی سره د نوموړي مرکز سره اړیکې ټینګي کړي. مثلاً اروپا د بازار او یا د امریکا بازار سره نژدې واقع وي خو ددی سره سره دا پکار نده چې ټول اتکا د د بازار په نژدې والی وشي. داسی هم کیدای شي چې یو هیواد بازار څخه دلری والی با وجود د صنعت په برخه کی پرمختګ کړي وی خود دی ټولو با وجود د یو هیواد جغرافیائی موقعیت د صنعت په برخه کی د پاملرنې وړ اغیز لري او د صنعتی پرمختګ لپاره یو مهم عامل ګڼل کیږي.

د صنعتی هیوادو سره امتیازی اړیکې: دلته زموږ مطلب د امتیازی اړیکو څخه د تجارت په برخه کی عام تړونونه دی کوم چې د همدی قرار داد په بناء د یو پرمختیائی هیواد صادرات یو صنعتی هیواد ته د امتیازی ګمرکی محصولاتو سره داخلیری چه ښه مثال نی دفرانسی د پخوانی مستعمراتو تولیدات و کوم چې د اروپا مشترک بازار ته امتیاز سره داخلیری

پنجم: بهرنی پانگه اچونه: بهرنی پانگه اچونه هم په یو هیواد کی د صنعت جدول ټاکی او باید وویاو چی پانگه اچونه دصنعت دحدود په ټاکلوکی رول لری.

په کار ده چی د دی پانگی لپاره دقیق پلان جوړ او تطبیق شی. مثلاً د جاپان په صنعت کی داخلی ادارې او د کار ځواک په خارجی سرمایه باندې وگمارل شول ترڅو د بهرنی بازارو تولیدات وکړی او پدی ترتیب سره یوه بریالی صنعتی طریقه رامنځ ته کړی.

بهرنی مرستی: د بهرنیو مرستو موجودیت هم د یو پرمخ تلونکی هیواد د صنعتی کیدو لپاره خاص ارزښت لری ځکه بعضی هیوادونو وکولی شول چی د همدی لیاری څخه خپل اهداف ترلاسه کړی لکه تایوان او کوریا د بهرنیو مرستو پواسطه د صنعت په سکتور کی خپل اهداف ترلاسه کړل. پدی ځای کی دی ټکی ته پاملرنه کول پکار دی، چی یوازی بهرنی مرستی نشی کولی چی صنعتی پروگرامونه ترسره کړی؛ بلکه ددی مرستو د شرایطو څخه به په ډاگه کیدای شی چی نوموړی مرستی د هیواد په گټه وی او که په زیان یعنی پدی ځای کی صنعتی اهداف د مرستو د نوعیت پوری ارتباط لری چی دا مرستی کوم بڼه لری. آزادی دی که تصدی. که دا مرستی تصدی وی نو ډیر ځل داسی واقع شویدی چی د هیواد لپاره گټورې نه وی او صنعتی اهداف نه ترلاسه کیری او که چیری دا مرستی د غذایی موادو په شکل وی نو هم د هیواد په ضرر

دی ځکه د موادو د کمښت سبب کیری.

ښوونه او روزنه:

د اقتصادی پرمختگ او انکشاف په برخه کی ښوونه او روزنه د پام وړ مقام لری. باید وویل شی چی د ښوونې او روزنې بڼه د دولتونو د سیاست پوری اړه لری ځکه د دولت سیاست د بشري ځواک په پرمختگ پوره اغیز لری. نو په پدی اساس دا یو حقیقت دی چی ښوونه او روزنه د هیواد د پرمختگ له پاره لازمی شرط شمیرل کیری، خو په پوره ډول سره د یو هیواد د صنعتی پرمختگ لپاره بسیا نه وی.

سیاسی او اجتماعی شرایط:

سیاسی او اجتماعی شرایط د صنعتی فعالیتونو لپاره کمک کولی شی. کله هم چی دا شرایط د صنعتی فعالیتونو لپاره گټور نه وی؛ نو کیدای شی د صنعتی فعالیت مخنیوی وکړی. په عام شکل هغه هیوادونه چی آزادی پکی زیاته وی او د

حکومت چال چلند یی د انتخابی کسانو په اختیار کی وی او سیاسی نظام یی د دیکتاتوری نه وی، نو پدی ډول نظام کی د صنعتی ودی لپاره ښه زمینه برابریدای شی. باید وویل شی، چی دیو هیواد د صنعتی کیدو لپاره د دی نظام موجودیت بسنه نه کوی. ځکه د ټولو شرایطو برابرول د صنعت د پرمختگ لپاره لازمی گیل کیری. مخکی د مخکی باید پدی اړوند معلومات را ټول شویوی. خلک په کومه برخه کی دلچسپی لری، یعنی صنعتی فعالیتونو سره، کسبونو سره او که د اقتصادی پروژو سره، د دی ټولو شرایطو برابرول د یو هیواد د صنعتی کیدو لپاره مهم عوامل بلل کیری. پورتنی ذکر شوی عوامل په اصلی مانا عینی عوامل دی د صنعت د فعالیت له پاره د حدودو په ټاکنه کی اغیزمنه ونډه ترسره کولی شی همدا عوامل دی چی په یو هیواد کی صنعتی فعالیتونه تر اغیز لاندی راوړی.

انجنیر ضیا نصیر
(دفتر برنامه غذایی جهان - کابل)

در حاشیه

قلب من، خانه اندوه من

اداره محترم نشریه پیغام،

با ادای احترام و تمنیات فراوان چند نکته یی به خاطر رسید است، میخوام آنها را با شما و همکاران تان در میان گذارم. مطلب روی مضمونی که به قلم محترم ذبیح الله به نام «قلب من: خانه اندوه من» در شماره دهم مجله پیغام نشر شده بود، میباشد.

همه میدانند که موضوع ناخوشی- های کودکان موضوعیست قابل تأمل و تعمق فراوان. درین مورد هر چه بنگاریم و توضیح دهیم باز همه نمونه یی خواهد بود از نمونه های بیشمار موجود. کودکان گنجینه های باارزش اجتماع و مردان آینده وطن اند. باید به تربیه، صحت و سلامتی ایشان توجه هر چه بیشتر صورت گیرد. خاطره یی را که چندی قبل شاهد آن بوده ام یادآوری میکنم:

من معمولاً کمتر به بازار مرکزی شهر میروم. علتش را میتوانم بگویم که از ازدحام زیاد مردم، فروشندگان روی سرک که اکثر آنها را اطفال تشکیل میدهند و قطار گداها که با اصرار میخوانند چیزی از خریداران حاصل نمایند، متأثر میشوم و تا کار عاجلی نداشته باشم به آنطرف ها نمیروم. روز تقریباً به نیمه رسیده بود،

درین موقع تمام فروشندگانی که کراچی دارند جاهای خویش را در کنار سرک ها و ایستگاه های بس اشغال مینمایند. در اکثر کراچی ها معمولاً دو نفر فروشنده (یا هردوی شان اطفال و یا یکی آنها بزرگ و دیگری کمسن) مصروف اند.

پسرکی در حد پانزده ساله که در کراچی دستی اش ترکاری، مرچ و بادرنگ داشت میخواست از سرک گذشته و خود را به قطار دیگر کراچی های همدیف برساند که مورد صدای ترافیک قرار گرفت. از ترس اینکه مبادا او را موتر صدمه برساند کراچی اش بی موازنه گردیده و چپه شد. ترکاری ها و سایر مواد آن در روی بازار سرنگون شده و مقداری از آنها زیر تیر موتر و پای عابرین گردید. پسرک بیچاره از حادثه یی که اتفاق افتاده بود خیلی متأثر و غمگین گردید، گریه میکرد و میگفت که چطور جبران این خساره را بنمایم و به مادر بیوه خود چه جواب بدهم؟

پسرک دیگری را به یاد دارم که یکروز شام در یکی از محلات مسکونی نزدیک بازار کنار دیواری نشسته و گریه میکرد. کراچی خالی دستی نزدیکش قرار داشت. علت گریه اش را پرسیدم. با گریه جواب داد که از صبح تا حالا

کار کردم حالا که به طرف خانه میروم کسی پولهایم را دزدیده است. نمیدانم چی کنم؟ پول هایم پنجاه هزار افغانی میشدند. نمیدانم چطور آترا گم کردم. عابرین که دور وی جمع شده بودند گوش میکردند تا او را دلداری و تسلیت دهند. کسانیکه در آنجا گرد آمده بودند، با وی کمک کرده و توانستند گریه اش را آرام سازند. هر کس میتواند روزانه ده ها مثال شبیه اینها را ببیند. کودکانی که با مشقت بیشمار کوشش مینمایند، نان آور فامیل شان باشند.

سوال من از آقای ذبیح الله و کسانیکه در تعلیم و تربیه اطفال علاقه دارند اینست که اطفالی که نظیر دو مثال فوق الذکر به مشکلات فراوان جسمی و سرخورده گی های روانی دچار اند به کدام نوع ترومای کمپلکس دچار اند؟ آیا درین گونه موارد کسی تحقیقات نموده است و یا در نظر است که کدام درمانگاه اطفال که به چنین عوامل مختلف روانی رو برو می گردند و تأثیرات آن در تمام حیات دامنگیر شان میماند بوجود آید یا خیر؟ آیا موسسه حمایه کودکان درین مورد کدام پروگرامی روی دست دارد و یا نه؟

د ملگرو ملتونو د سکرتر جنرال پیام

د مخدره موادو سو استفاده او د هغو د قاچاق

په وړاندې مبارزې، د نړیوالې ورځې په مناسبت

له کومه چې دوه مهم دورونه یعنی شلمه پېړۍ او د ملگرو ملتونو لسيزه د نشه يي موادو په وړاندې خپل پای ته رسېږي، دا دی د دې نړیوالې ورځې مبارزه د نشه يي موادو په له منځه وړلو، سو استفاده او غیر قانونی تجارت، د دې وحشتناک آفت په وړاندې مبارزه کې چې ستړی بریایوی مو په لاس راوړی دي، وویاړو. تر هغه پورې چې په دې مبارزه کې گټونکي شو، اوږدې لارې لا په مخکې دي، له همدې کبله نشو کولای چې سوکاله او آرام کښینو او د دوا د رضایت وکړو. په دې قضیه کې هیله دلاری د خنډونو له منځه وړل او همدا ډول د ستونځو د مفهوم بدلون دی چې نور په هیڅ وجه ناممکن په نظر نه راځي. مونږ پیدا کړه چې د حل لارې موندونکې دي. په دې شرط چې سیاسي نېتونه او ضروري اقتصادي منابع سره یو ځای راټول شي.

د دې ډول بشارت نښې (د لارو دسر څخه د خنډونو له منځه وړل) یو کال وړاندې د عمومي اسامبلې د ځانگړې غونډې په ناستې کې ولیدل شوی. په بین المللی سطح (۱۸۵) هیوادونو د مخدره موادو په وړاندې د مبارزې په لاره کې د پیدا شوو ستونځو طرحه شوی سند په رسمي توگه ومانه. د یو ځای او گډې مرستې نه په گټې اخیستو سره د ملگرو ملتونو د مخدره موادو

د کنترول بین المللي پروگرام، تازه او نوی ابتکارونه تر سره کړي چې د خبرتیاوو تر لاسه کول، ټکنالوژي او ضروري مالي وجهې، د اوږدې مودې له پاره یقیني کړي، چې په نتیجه کې د مخدره موادو د خطري موادو اړتیا، برابرول او عرضه کولو په زیاته اندازه کموال وموند.

په یقیني ډول سره چې تیر کال یو برخه له اهدافو څخه چې په هغې باندې توافق شوی وه، مخکې له پلان څخه په نظر کې نیول شوی بریښي.

همدا ډول دی حقیقت څخه سترگی نشو پټولای چې د نړۍ له درې څخه تر څلور فیصده نفوس اوس هم په منظم ډول نشه يي مواد مصرف کوي. په وریدونو کې پېچکاری کول، د نشه يي موادو تر اوسه پورې د ایدز د آفت او دله منځه وړونکو عواقبو لومړۍ درجه عوامل، په ټوله نړۍ کې گڼل کېږي. د مخدره موادو د یوې برخې مصرف په ځانگړي ډول د ځوانانو په منځ کې شدیداً مخ په زیاتېدو دی. جنایې ډلې له نړیوال کیدو، پرمختللي ټکنالوژي له کارونې او رسونې او انتقال په لاره کې هیڅ ډول پروانه لري.

نشه يي مواد په تباد کولو او بېخي له منځه وړلو، د ډیرو انسانانو په ژوند کې دوام مومي؛ ثقل د دې ښندنو او مخارجو چې په

ټولنیزو زیربناوو اغیزه کوي، زیاتره د هغو هیوادونو د اوږو دروند پېټۍ کېږي چې مخ په وده او یا په پرمخ تللو هیوادونو بدل شوي وي. د بشري ځواک او مالي ارزښتمني او همدارنګه گټوري او ثمر لرونکي منابع چې د ملتونو د لوړتیا او سوکالۍ له پاره ژوند ښونکي اړخ لري، د مخدره موادو لور ته منحرف شوی دی. د مخدره موادو قاچاق د فساد زباتونکي او ستر مانع دی چې د حکومتونو د سالمې رهبرۍ مخنیوی کوي.

په دې نړیواله ورځ د مخدره موادو په وړاندې مبارزه کې غواړم په کلکه تکرار کړم چې مونږ په هغه کې برخه لرو او د زیات اهمیت لرونکي دی نور حتی اړتیا نشته مثلاً هر چا ته وویل شي چې د نشه يي موادو خطرونه په تمامه معنی د مرګ او ژوند مسأله ده. نړیوالې اغیزې او پراختیا موندونکي د سو استفاده ماهیت له مخدره موادو او د هغو د غیر قانوني قاچاق، د ملگرو ملتونو سازمان دي ته اړ باسي چې په اغیزمن ډول په ممکنه وسېلې سره په مبارزه پیل وکړي.

همدارنګه مونږ په دې لاره کې د ټولو افرادو، کورنیو، ټولنو او دولتونو هڅو ته دوام ورکړو، توڅو د نشه يي موادو څخه د سو استفاده مصیبت ته د پای ټکی کیښودل شي.

محمد عظیم رئیس خیل
اداره پلانگذاری برای پاکسازی ماینها
(MCPA) کندهار

اهمیت پاکسازی ماینها در رشد اقتصاد کشور

افغانستان کشوریست که در اثر جنگ های تحمیل شده چندین ساله تمام زیربنای اقتصادیش از بین رفته و درگیر بحرانهای فراوان میباشد. همه سکتورها از قبیل زراعت، صنعت، مالداری، تجارت، مواصلات اکثراً ویران گردیده یا از فعالیت باز مانده اند.

از عواملی که سبب به میان آمدن این بحرانهای اقتصادی گردیده، یکی هم موجودیت ماینها و مهمات جنگی منفجر نشده است.

به اساس آمار و ارقام احصائیوی سروی عمومی از طرف اداره پلان گذاری برای پاک سازی ماینها (MCPA) جمعاً ۸۷۶،۲ کیلومتر مربع ساحه که شامل زمین های زراعتی، کانال ها، چراگاهها، سرک ها، خانه های مسکونی، فابریکه ها، مکاتب، شفاخانه ها، میدان های هوایی و غیره میباشد در سراسر کشور به کشت زار ماین مبدیل گردیده است.

(ارقام به کیلومتر مربع)

سرکها: ۶۵،۸ خانہ های مسکونی: ۳۶، چراگاه: ۵۳۴،۲ کانالها: ۹، زمین های زراعتی: ۲۳۱،۲ که جمعاً ۸۷۶،۲ میشود.

نوت: خانہ های مسکونی مشتمل است بر مکاتب، شفاخانه ها، فابریکه ها، تأسیسات دولتی و منازل شخصی.

سکتورهای مختلف کشور که از اثر موجودیت ماین ها از فعالیت بازمانده اند باعث قطع پروسه تولید، قلت مواد، بیکاری، انفلاسیون، از بین رفتن و معیوب شدن انسانها، حیوانات و فرار نیروی بشری و مغزها از منطقه و همچنان مانع عمده احیای مجدد منابع تولیدی و اقتصادی گردیده است که همه آنها تأثیرات عمیق را بالای اقتصاد ملی کشور وارد نموده و سبب کسر در بیلانس کشور گردیده است.

برای از بین بردن کسر بیلانس و احیای مجدد اقتصاد ملی کشور نخستین قدم عبارت از پاکسازی منابع تولیدی و وسایل تولید (زمین های

زراعتی، کانال ها، چراگاه ها، سرکها، خانہ های مسکونی، فابریکه ها، مکاتب، شفاخانه ها، میدان های هوایی، قرا و قصبات و غیره) از وجود ماینهای پنهان شده در زیر خاک و مهمات جنگی منفجر نشده میباشد تا قوای بشری بدون هراس قادر به کار و فعالیت به خاطر زندگی خود گردند.

در این رابطه خوشبختانه پروگرام ماین پاکي افغانستان با وجود دشواریهای زیاد و با وسایل محدود دست داشته توانسته اند که ۱۷۱۷ کیلومتر مربع ساحات جنگی را از وجود مهمات منفجر نشده و ۱۷۳۳ کیلومتر مربع زمین های زراعتی، کانال ها، سرکها، خانہ های مسکونی، فابریکه ها، شفاخانه ها، مکاتب و چراگاه ها که دارای حق اولیت پاکسازی بودند تا تاریخ ۳۱ مارچ سال ۱۹۹۹ عیسوی در سراسر کشور از وجود ماینها پاکسازی کرده و مورد بهره برداری قرار داده اند.

(ارقام به کیلومتر مربع)

وقت و زمان معین به مارکیت عرضه میشود که این خود حایز اهمیت فراوانیست در اقتصاد ملی کشور.

چراگاه ها: با پاکسازی چراگاه ها زمینه تربیه و پرورش حیوانات بهتر میگردد. حیوانات نه تنها در تهیه مواد غذایی و انتقال امتعه اقتصادی نقش بارز داشته بلکه جز عمده اقلام صادراتی کشور را نیز تشکیل میدهد.

خانه های مسکونی: پاکسازی منازل رهاپشی مردم و قراء و قصبات زمینه عودت نیرو بشری را مساعد میسازد. این نیرو در دوباره فعال ساختن دوران اقتصادی حایز اهمیت درجه اول میباشد. از آنجائی که وسایل تولیدی یکی متمم دیگری میباشد در صورت غیر فعال بودن یکی، از دیگری هیچگونه موثریت متصور نمیباشد.

آب به زمین های خاره مبدل گردیده بودند دوباره آماده بهره برداری و حاصلات میسازد.

زمین های زراعتی: در اثر مساعد شدن زمینه کار و فعالیت دوباره در ساحه زراعت از يك طرف از بیکاری در کشور جلوگیری گردیده و از سوی دیگر با افزودن شدن تولیدات، وضع زندگی مردم بهتر میگردد. همچنان شادابی و سرسبزی آن در نگهداشتن محیط زیست نیز قابل اهمیت خاص میباشد.

سرکها: پاکسازی سرکها و راه های عامه از يك طرف سبب تأمین ارتباطات دوباره شهرها و قصبات شده و از جانب دیگر وسایل ترانسپورتی از خطر تخریب نجات یافته و سیستم مواصلات و انتقالات دوباره فعال میگردد. در نتیجه آن محصولات ضایع نگردیده و به

کانال ها: ۵,۸. زمین های زراعتی: ۶۶,۵. سرک ها: ۲۴,۷. چراگاه ها: ۵۲,۴. خانه های مسکونی: ۲۳,۹ یعنی جمعاً: ۱۷۳,۳.

پاکسازی افغانستان از وجود ماینها در قسمت احیا و رشد منابع ملی دارای موثریت های شایان اقتصادی بوده از جمله مساعد ساختن زمینه احیای مجدد تمام سکتورها، نجات انسانها از خطرات مرگ و معیوبیت، به همین ترتیب نگهداری و جلوگیری از تلف شدن حیوانات و عراده جات.

کانال ها: پاکسازی ماینها زمینه دوباره فعال ساختن سیستم آبرسانی را که به علت موجود بودن ماین ها پاک کاری نگردیده، مساعد ساخته و با جریان پیدا کردن آب در جوی ها و کانالها زمین های زراعتی که از نبودن

د ملگرو ملتونو د مخدره موادو د مخنیوي او جنايي جرمونو په مناسبت

د مخدره موادو د ناوړې استفادې او د قاچاق پر ضد

دنړيوالې ورځې پيام

په داسې حال کې چې په شمله سليزه باندې قدم ږدو، دنيا د نويو چيلنجونو سره مخامخ کيږي. يو له دې چيلنجونو څخه د مخدره موادو قاچاق او په همدې اړه جنايي جرايم دي. که له يوې خوا نوې تکنالوجي مونږ سره نږدې کړي، همدغه وسيله ددې سبب گرځيدلې چې د مخدره موادو لويې کمپنۍ او بين المللي جنايتکاران په آساني سره د مخدره موادو په غير قانوني تجارت لاس پورې کړي او خپلې گټې د دنيا په نړيوال سيستم کې پټې کړي. په ښکاره دغه ستونزې چې ټول ملتونه متاثر وي، له دې نه مخکې هيڅکله دومره توجه راجلبه کړې نه وه. د ملگرو ملتونو د مخدره موادو د خطري او اړوندو فعاليتونو چې د ملکي (غير نظامي) بشري ټولنې لپاره د تهديد په ډول منل کيږي په خپلو ترجيحاتو (برترتو) کې يې ځای نيولی دی.

دوولس مياشتې مخکې ملگري ملتونو په خپلې عمومي اسامبلې کې چې په نيويارک کې غونډه شوی وه، خپله لومړۍ ستراتيژي يې د مخدره موادو پر ضد طرح کړه. (۱۸۵) هيوادونو په

راتلونکې لسيزه کې د مخدره موادو دله منځه وړلو او کميدو په هکله معين اهداف او عملي دستورونه وټاکل.

حکومتونو موافقه وکړه چې د خپل وس او توان سره سره به د مخدره موادو له منځه وړلو او کميدلو په اړه به له هيڅ عمل نه تر راتلونکي لس کلونو پورې دريځ ونکړي. تر اوسه پورې ډير ښه پرمختگونه لاس ته راغلي دي. ددې سره سره ځينې مشابه هدفونه د مخدره موادو دغوښتنې کميدل هم روښانه کړيدي. دا لومړی ځل دی چې ونډه اخيستونکيو دلگښت د غوښتنې د اعلاميې په لاره کې يې له يو بل سره گامونه اخيستي دي. ددې مخه نيونکې پروگرام د مخدره موادو يو شمير لوی مصرفي مارکيتونه د ناوړې استفادې په حيرانونکي سقوط سره مخامخ کړي دي. مونږ هم د داسې نتيجه د لاس ته راوړلو په جهاني سطحه غوښتونکي يو.

زمونږ د فعاليتونو مهم پړاو د تنکيو ځوانانو د زده کړې پر اصل ولاړ دی. هغوي دازده کوي چې د ژوندانه هغه لارې چې د نشه کونکي موادو نه فارغه وي د مخدره موادو د لږل شوي ژوندانه نه

څومره ارزښتناکه او شرافتمنده دي. په دې نړۍ کې چې د ساعت تيريو او وخت تيرولو نه ډکه ده، مونږ د ناوړې فرهنگ پر ضد چې د بد مرغيو سمبول دی، خپل غږ پورته کړو.

وروستنيو مطالعاتو ښودلې دي چې د مخدره موادو دنداره په فلمونو، ساز او بدلو کې ډير زيات رامينځ ته شوي دي. ډير خلک په دې نه دي توانېدلي چې د دې آفت تباه کونکي اړخونه هم بيان کړي. بايد دداسې مهم بدلون سره د مخامخ کيدو تياري ولرو او دوگرږنيز فرهنگ چې له نشه کونکي موادو څخه فارغه وي خپل فعاله ونډه ترسره کړو.

د حقيقي پرمختگونو سره سره دښې هدف ته درسيډلو لپاره اوږده لاره په مخکې ده. په ډيرو ځايونو کې داعتباد ميزان په شدت سره هره ورځ مخ په وړاندې ځي او په يو شمير نورو برخو کې د مخدره موادو لويې کمپنۍ او منظمې ډلې او قاچاقبران د بې شميره انسانانو د ژوند د تباه کولو او د هغو هيوادونو د اقتصاد له منځ وړلو چې خپله پکې ونډه او فعاليت لري، ادامه ورکوي.

افغانستان

مرغلری (مرواریدها)

- خپل دوست او دښمن په کوم وخت کی ښه پیژندل کیږی؟
- هغه وخت چی توان او قدرت موله لاسه ور کړی.
- پوه خلک باید له ناپوه خلکو سره داسی خبری و کړی، لکه چی ډاکټری له ناروغه سره کوی.
- چا چی وخت پیژندلی وی، هغه باید دوخت سره رفتار و کړی؛ ځکه چی هرڅه لاس ته راځی مگر دتیر وخت بیرته تولاسه کول ناممکن دی.
- خپله ژبه په ښوویلو عادت کړی؛ ځکه چی دغه رویه به ستاسی دوستان زیاد او دښمنان به مو کم کړی.
- خپله ژبه هم کلاه ده، هم بلا.

اگر امید نباشد

- اگر امید نباشد زنده گی از مرگ دشوار تر است.
- مایوس شدن از امید چون غروب آفتاب تابان است.
- امید برای بشر مانند بال پرنده گان است.
- اگر امید نغیبود، زندگی بشر مفهوم نداشت.

فرستنده: باران صادقی از شهر کابل

نور پکی څه دی هره ورځ پکي جنگونه دی
گل وطن می وران شو خپاره پکی گردونه دی
یتیمان ژاری هدیرو کي
د بابا نوم اخلی سلگو کي
بابا یی نشته، زنی ته یی ایښی ځنگونه دي
گل وطن می وران شو خپاره پکی گردونه دي
چې په سرتورو می نظر شي
زخمی زخمی مې خپل ځیگر شي
غواړی خیراتونه بوداگان او ښکلی جونه دي
گل وطن مې وران شو خپاره پکی گردونه دي
چاته کیږدی نه پیدا کیږي
په موسسو پسی گرځیږی
د چالندن او امریکا کی بلډینگونه دي
گل وطن می وران شو خپاره پکی گردونه دي
افغانان واړه در په در شول
پردو ملکونو باندی سر شول
د چا نصیب کي رسیدلی جیل او ځنځیرونه دی
گل وطن مې وران شو خپاره پکی گردونه دی
خدایه! ته جوړ افغانستان کړی
هوسا دا واړه افغانان کړی
وايي زرگر شا کر همدغه مې سوالونه دی
گل وطن می وران شو خپاره پکی گردونه دی
«زرگر شاکرالله افغان»

میگویند: کارد که طلایی شد آدم آترا به شکم خود نمیزند، اما یگان بار
آدم مجبور میشود این کار را بکند. مثلاً وقتی که مو تر آمر صاحب
ساحوی ویا کدام آمر صاحب با لاتر دیگر از پهلویت گذشت باید نزاکتاً
دست پیش دهان و بینی خود نگیری. بهتر است خود را به این تسلی
بدهی که نوش جان! خاک وطن است!
آمر صاحب هم که از موتر بیرون راقاشا میکند. شاید او هم بگوید:
«بخوریچیم که خاک وطن است!» «ماماشاهد»

کاشکی

له مضرونه وزگار وای بده نه وه
تله راتله په خپله لار وای بده نه وه
ورک له ذهنه مو آزار وای بده نه وه
که مخ تور د استثمار وای بده نه وه
که دوی پوی په خپل اختیار وای بده نه وه
که دښمن ښکاره غدار وای بده نه وه
په کمین که تور ښارمار وای بده نه وه
که وحدت مو اسان کار وای بده نه وه
که می سر له وطن جار وای بده نه وه
«مدیر عبدالحنان دخواست څخه»

دالړ ژوند مو په قرار وای بده نه وه
څه به ښه وو چه مو ځان وای پیژندلی
پیدا نه وای نوی رنځ ورو فکرو کی
کاشکی واک وای، چی یو مشر ځانته جوړ کړو
ډیر ثقیل شوو، په فارمول راغلی تللی
هر فارمول سره وطن زمونږ ویاچار شو
چی په زلفو کی جوړ دام دښکاری نه وای
د تذویر جال کی راگیر دانی دانی شو
په یو گل به پسرلی جوړ نشی ، داږه،

ساقی هیڅ بخیلی نکړای
په هر لوری کړنگ او کړونگ وای
رقیب نه وای غماز نه وای
یو آواز وای یو آهنگ وای
هر څوک مست د یار په مینه
غم د تاج نه دی او رنگ وای
تول هم قد او هم قدم وای
نه څوک تیپ وای او نه دنگ وای
تور او سپین په کی څوک نه وای
که رنگ وای: نویس یو رنگ وای
که هره خوا وای سوله سوله
نه دښمن وای او نه جنگ وای
که دا هسی جهان جوړ وای
خدا یه کور به د چا ړنگ وای؟
م. ق. مبین - اسلام آباد

آيا ما صحتمند هستيم؟

صحت در طول ادوار تاريخ با در نظر داشت شرايط متفاوت اجتماعي - فرهنگي داراي مفاهيم مختلف بوده و جمعيت هاي بشري برداشتهاي متفاوتي از صحت داشته اند. با وجود همه اين تفاوتها يك نقطه روشن و مشترك در همه جا ديده ميشود و آن اينكه جوامع بشري صحت را منحيث يكي از عوامل اساسي كه رفاه و سلامت اجتماعي شناخته و چنين تصور داشته اند.

بسياري مردم هميشه فارغ بودن از بيماري را صحت ميدانند، كه اين تصور تنها جنبه هاي منفي صحت را بيان ميكند در حاليكه با سير و پيشرفت ساينس و تكنالوژي و پيچيده تر شدن روابط در جوامع بشري انسان عرصه هاي وسيعتر صحت را كه بيشتر مفهوم مثبت صحت را در بر ميگيرد درك و توضيح كرده اند و صحت را با مفاهيم جامعتر آن شناخته و براي دستيابي به ابعاد صحت تلاش كرده اند. يعني ديگر صحت تنها به معني نداشتن يا فارغ بودن از بيماري نيست.

با در نظر داشت ابعاد جسمي، رواني و اجتماعي صحت تعريف جامع

ذيل براي صحت توسط سازمان صحي جهان ارايه گرديده است:

«صحت حالت سلامت كامل جسمي، رواني و اجتماعي ميباشد و تنها نبودن مرض و نابساماني جسمي را ن ميتوان صحت ناميد.»

تحول مفهوم صحت

۱- مفهوم زبستي - طبي: در مركز توجه اين مفهوم عدم موجوديت مرض منحيث نقطه اساسي در نظر گرفته ميشود كه تيوري مكروها منحيث عامل مرض اين مفهوم را تقويه نموده است. ارتباط مستقيم بين ميزبان (انسان) و عامل مرضي بدون در نظر داشت عوامل محيطي و اجتماعي اساس اين تيوري را تشكيل ميداد.

۲- مفهوم محيطي: پس از يك سلسله تحقيقات علمي دريافت گرديد كه صحت محصول توازن انعطاف پذير و نسبي بين فرد و محيط بوده و برهم خوردن همين توازن يا تعادل منتج به مرض و بيماري ميگردد. در روشني اين مفهوم صحت كه توجه محيطي به خود ميگيرد، همچنان روي اين تيوري استوار است كه نه انسان و نه محيط

كامل است، و اين انسان است كه يا محيط را براي زندگي مرفه آماده ميسازد يا خود را براي زندگي سالم و آرام با محيط تطابق ميدهد.

۳- مفهوم رواني - اجتماعي: عوامل رواني - اجتماعي (جو سياسي - شرايط فرهنگي و اقتصادي) تأثير مستقيم بالاي وضع صحي و پيدايش بيماريها دارد. به اين ترتيب صحت محصول عمل مشترك عوامل مختلفه زبستاري، محيطي و شرايط اجتماعي اقتصادي ميباشد.

۴- مفهوم كلي: با انكشاف مفهوم اجتماعي رواني صحت راه به سوي يك مفهوم علمي جامعتر باز گرديد كه عبارت است از مفهوم كلي صحت. بر اساس اين مفهوم ميتوان گفت كه صحت عبارت از سلامت كامل جسمي - رواني و اجتماعي است كه شخص در محيطي كه زندگي ميكند در تعادل نسبي قرار داشته و از نظر اجتماعي، اقتصادي به عاليترين ظرفيت مصونيت اجتماعي، دوستي و محبت و حرمت متقابل دست يافته و منحيث يك فرد مفيد و موثر در اجتماع خود كار و زندگي كند.

قدرت الله د میرانشاه څخه

د افغانانو ښوونه او روزنه د پاملرنې وړ ده

قدرت لیونی اوس هم په گرځنده شاهانه تختونو سپاره دي کله د هېواد دیوه گوټ او کله دبل گوټ څخه د هېواد پر کنډوالو د خپلې پادشاهی ناري وهی. دې بې تخت او تاجه پادشاهانو سره نه د ټولنې غم شته او نه د هغه دزده کړې، دوی یواځې د ځان لپاره قدرت غواړي او بس!

پاتې په (۳۰) مخ

د ښوونځی او پوهنتون په ځای د باروتو بوی او لوگی په ښوونځیو کېږي د وطن دوچارې لو او لوټولو لپاره وروزل. ددوی د ځان غوښتنو له امله زمونږ د هېواد ټولنیز جوړښت، ملی بوالی، خپلواکي او ملی حاکمیت ته زیان ورسید. پدی لنډه موده کېږي هېڅ څوک، د هېواد د راتلونکي اټکل نشي کولای ځکه دا د

ویل کېږي چې پوهنه دوگړو د لارې دپوه او رڼا ده. دا پوهنه ده چې په ورځني ژوند کې انسان د خپلې موخې خواته بیایي. په ټولنیز ژوند کېږي ښوونه او روزنه د ټولنې د غړو لپاره تر هر څه ضروري ده. په زړه پورې پوهه دېني ښوونې روزنې بېلگه ده. ښوونه او روزنه د بشري ټولنې په وده او پر مخ تګ کېږي یواځې بنسټیز رکن دی. که دبشریت ننی پرمختیا او بریاو ته څیر شو پدی باوري کېږو چې، دا ټول د سالمې ښوونې روزنې محصول دي چې پر مخ تللو ټولنو ته یې بسپار ژوند، په ځان ویا او په راتلونکي باندې ډاډور په برخه کړیدی.

په ډیرې خواشینۍ سره باید یادونه وکړم چې زمونږ گران هېواد افغانستان د شل کلنې و را نوونکي جگړې په اوږدو کېږي هر څه له لاسه ور کړل. په ځانګړې توګه د ښوونې او روزنې سیستم څو له بېخه ړنګ شوی دی. په نتیجه کېږي یونسف دزده کړې له نعمت څخه محروم پاتې شو.

ځوانان ټول د ا په ځان او د قدرت په ګدۍ مینو خود غرضه، ځان غوښتونکو د لوړتیا غوښتنې شهرت او شهوت د نا پاکه هیلو قرباني شول. زمونږ ځوانان یی

زلزلهء شهر بزرگ

سال پار حوالی ساعت یازده قبل از ظهر روز پنجشنبه تاریخ ۱۹۹۸/۵/۲۹ بنده نماینده مؤسسه میرلین و داکتر توماس نماینده مؤسسه دوکتوران بدون سرحد ملاقاتی داشتیم با رئیس صحت عامه ولایت بدخشان، در مورد پروگرام-های صحتی و مشکلات صحتی در سطح ولایت بدخشان. ناگهان با تکان شدید زمین لرزه از جا جهیدیم و نظر به تجربه قبلی که از زمین لرزه رستاق داشتیم به سرعت نردبان منزل دوم و دهلیز را پیموده و به به فضای آزاد که این تر بود، بر آمدم.

ساعت سه بجه بعد از ظهر از طریق رسانه های محلی و NGO ها خبر شدیم که زلزله مذکور بار دیگر مصیبتی را به اهالی ولسوالی های چاه آب، رستاق و شهر بزرگ بار آورد. اطلاعات مؤثق نبود. بالاخره يك روز از آن سپری شد و بعد از جمع آوری معلومات فردای آن جلسه اضطراری دفاتر ملل متحد، حکومت محلی و موسسات خیریه دیگر مقیم فیض آباد در دفتر OPS دایر گردید و هر مؤسسه امکانات خویش را توضیح کرد.

برای همه ما پیام داده شد که ساعت يك بجه بعد از ظهر يك فروند هلیکوپتر ملل متحد به فیض آباد، مرکز ولایت بدخشان می آید، باید يك

تیم امداد عاجل طبی و يك تیم بررسی تشکیل شده و به صوب شهر بزرگ پرواز کند. در تیم عاجل طبی قرعه به نام من و داکتر توماس بر آمد.

ساعت چهار و نیم عصر در يك تپه که کناره های آن توسط زمین لرزه از هم فروپاشیده بود، به زمین نشستیم. با دیدن هلیکوپتر طفل و جوان و پیر مردان دوان، دوان به سوی ما آمدند. میگریند مصیبت به تنهایی نمی آید. واقعاً همینطور بود. مردم بیچاره که فرزندان، مال و اسباب معیشت زندگی را کاملاً از دست داده بودند و همه دار و ندار آنها در زیر انباری از خاک پنهان شده بود، جفای دیگر طبیعت ناسازگار یعنی هوای سرد، بارانی و حتی طوفان را تحمل میکردند. ما به حال شان میگریستیم ولی آنها گریه را از یاد برده بودند و مانند کالبدهای بیجان و بی احساس به سوی ما می نگرستند.

یکی از آنها گفت: ما مردم چقدر بدبخت هستیم که در چه شرایطی از شما مهمانان خوب پذیرایی میکنیم، محموله های ما را مردم دست به دست به کمیته ناروی (برای افغانستان) انتقال دادند. ما در صدد تعیین جای امن بر آمدم، از کلینیک صحتی و از مکتب دیدن کردیم، گرچه چار چوب دیوارهای عمودی بود ولی دیگر آن صلابت و عظمت را از

دست داده به پارچه های جداگانه تقسیم شده بودند، که با اندک تکانی از هم فرو می پاشیدند. شب را با دایر نمودن جلسات زیاد ارتباط گرفتن به دفاتر مرکزی و بیرون پریدن از کلکین و دروازه از ترس زلزله به پایان رساندیم و فردای آن تأسیس شفاخانه مؤقتی را که ظرفیت پذیرش یکصد بیمار را در يك زمان داشته باشد، بررسی کرده و به کار پرداختیم. تیمهای کمک رسانی تشکیل شد و از طریق هوا و زمین مصدومین را می آوردند. تیم های سیار جهت کمک رساندن به مصدومین و تخلیه آنها توسط هلیکوپتر و حیوانات فعالانه به قریه جات رفته، یا آنها را همانجا تداوی می کردیم و یا به شهر بزرگ و فیض-آباد می آوردیم.

تصور نمائید که خانه های گلی این مصیبت زده ها حتی دیواری نداشت، همه به خاک یکسان شده بودند، کسی گلیم را خیمه زده بود و کسی بورای کهنه تعمیرش را، ولی طبیعت به شدت و قساوت عمل مینمود و طوفان ادامه داشت.

اینک از آن حادثه المناک يك سال میگذرد، مؤسسه سازمان صحتی جهان با کمک یونیسف يك برنامه روز معافیت کتلوی بر ضد ویروس پولیو (فلج کودکان) را روی دست گرفت، بخاطر

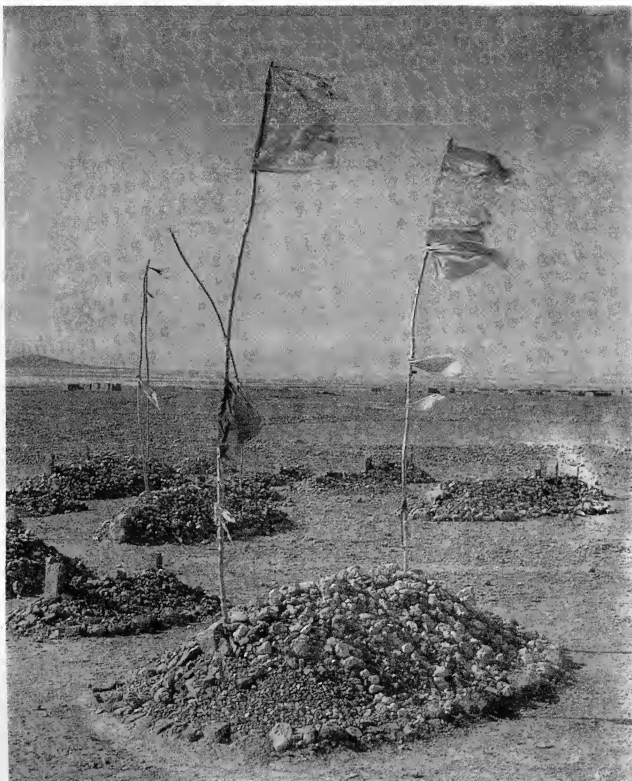
سلام و احترامات شان را به فرد فرد کارکنان موسسات خیریه ملل متحد و کمکهای بشری بین المللی رسانیده و وکالتاً از جانب ایشان ابراز امتنان و سپاس کنم که در روزگار بدی به سراغ شان آمده بودید. آنها همچنان توقع دارند که مانند سال پار به کمک شان بشتابید و در تهیه خانه های باقیمانده، مکتب ها، کلنیک ها، آب صحن آشامیدنی و مواد زراعتی در پهلوی آنها ایستاده شوید.

میکند؟ و سوالات دیگر... قابل یادآوری است که امسال با سال پار فرق زیادی دارد. مردم زندگی را از سر گرفته اند، خوش و بشاش و امیدوار به آینده اند. به ندرت میتوان زمینی را یافت که در آن تریاک کشت شده باشد. پیش نمای کشت زار مردم فوق العاده خوب بوده در قریه ها مردم مصروف ساختن خانه و کاشانه هستند. گرچه من نویسنده نیستم ولی مسئولیتی که از جانب مردم برایم داده شد، اینست که

تنظیم و انسجام و تطبیق درست پروگرام مذکور مهلتی دست داد تا دوباره ازین مرز و بوم دیدن کنیم، این مرتبه ما نه از طریق هوا، بلکه از طریق زمین بعد از طی راه های کوهستانی پر خم و پیچ خود را به مرکز شهر بزرگ رساندیم.

مردم با دیدن ما دست از پا نمی شناختند. تمام شان به استقبال ما شتافتند و از کسانی که در برنامه های کمکی سال گذشته چه در بخش صحنی و چه توزیع کمک ها نقش داشتند، با نام و

هویت پرسان می کردند. ما را کمک های غیبی خداوند(ج) میدانستند که سال گذشته به سروقت شان رسیده بودیم. در هر کوی و برزن که میرسیدیم، مردم به یکدیگر مژه میدادند که دوباره کارمندان ملل متحد آمده اند. به هر جایی که میرسیدیم نمونه یی از کار کردهای موسسات وجود داشت. مخصوصاً خانه های سه در سه متر مربع ساخت مؤسسات آکسفام، کمیته ناروی برای افغانستان و موسسه اکتید، هلال احمر کویت و غیره مؤسسات چشم را خیره میساخت. خیمه های توزیع شده سال گذشته به وفرت دیده میشد که مردم از آن استفاده میکردند. مردم می گفتند: تا فعلاً تکانهای زمین لرزه وجود دارد. چه وقت مؤسسات می آیند؟ آیا خانه های باقیمانده را درست میکنند؟ آیا آب آشامیدنی تهیه

تر مرگه - په قبر کی

بسم الله الرحمن الرحيم

د پیغام مجلی ډیرو درنو قدرمنو او ښاغلو کارکوونکو! لمړی زما غریب
بیچاره او پردیس سلامونه قبول کړی. هیله من یم چه تاسو ښاغلی به روغ
رمت او خوښ یاستی.

خه د پاسه یونیم کال کیږی چه د خپلی خاوری نه پردیسی شوی او دلته په
هالینډ کی د هجرت شپې ورځی تیروم. ستاسو د زیات زیار او هڅو
محصول اوومه او اتمه گڼی د مرغلرو ډکی پیغام راته یو ملگری د کندهار نه
سوغات را ولیږلی. ټولی می ولوستلی ډیری می خوښی شوی که خه هم دا
هغه گڼی دی کومی چه دوه کاله مخکی خبری شوی دی خو ماته نوی دی، او
همداسی نوی می ساتل دی. ستا سو پته می پکی تر سترگو شول او لاندی
موورته لیکلی وه چی پیغام، ستاسو او ستا سو لپاره خپریږی نوزه اوس نه
پوهیږم چی (ستاسو) نه ستاسو ښاغلو هدف ټوله افغانان دی او که یوازی
هغه افغانان کوم چی په افغانستان او پاکستان کی اوسیږی.

مور خوبه تر مرگه، په قبر کی، او ورځ په محشر هم د افغان په نوم ویاړ
کوو، خو ځینی خلک مورته.....

ښاغلو! خبره ډیر نه اوردوم، که چیری ممکنه وی چی د خپلی مجلی په
گډون کوونکو کښی ما هم وشمیری او هره گڼه مجله راته را ولیږی. دا به
ستاسو لویه لورینه او زما د ډیری خوښی سبب شی.

که چیری د گډون د بیی؛ تر مخه ادا کولو اړتیاوی هم زه تیار یم، خو په
هغه صورت کی د گډون بیه او ستاسو بانک کی شمیری ته اړتیا لرم. هیله ده
چه ستاسو ښاغلو له لوری د خپل لیک ځواب تر لاسه کړم او زیات می په
انتظار کی پری نږدی. ستا سو ټولو د ښه ژوند، خوښی او بریالیتوب به
هیله. تر بل لیک پوری مو پر خدای سپارم ښی چاری!

په درنښت ع. احسان

EHSAN
TIRANAPLANTSOEN 149
2034 TM HAARLEM
THE NETHERLAND

قومی ټولنه

د پښتونخوا د تل په ښار کې د
افغانستان د کونړ ولایت د (خلقلام) د کلی
د صافیو د قوم « قومی ټولنه » جوړه کړای
شوه. په افغان کیمپ کې د صافیو دا قومی
ټولنه په دې اړه فعاله شوه، چې د قوم اتفاق
او یوالی کلک وساتي. خه ربړی، مشکلات
چې د قوم دوگړو تر منځ وی یا پېښیږی، په
گډه بڼه حل و فصل کړی. په دې منظور: کله
چی ټولنه جوړیده، په دې ترڅ کې د ټولو
قومی مشرانو، ښوونکو، مذهبی روحانی
لارښوونکو او ځوانا یوه درنده ملی غونډه و
کړه. « تل دوی افغان ملت او تل دوی
افغانستان » په شعارونو ځوانانو بدرگه کړه.
په دې غونډه کې افغانو گرو په ډیره شمیره
گډون کړ د غونډې پروگرام ته لاندې محترم
کسانو خپلی عالمانه ویناوې واورولې.

ملاحسین احمد - ملا امیر محمد،
ملاسید حبیب، شاکر الله شاعر زرگر. په دې
ویناوو کې نورو برخه والو هم انقلابی نظمونه
واورول. غونډه په انقلابی جذباتی افغانی
شعارونو ډیره گرمه او پر جوشه وه.

په آخر کې غونډه د ملا هجرالدین په دعا
پای ته ورسیده. د افغان او افغانستان خیر
پکی وغوښتل شو.

نوشته: عبید الله انور

شادی و غم در غربت

ما و شما قماشگر بیشتر از ۲۰ سال جنگ در کشور عزیز ما افغانستان هستیم. شهرها، قریه ها، خانه ها، مکاتب و وزارتها ویران شده اند و مردم مان آواره ملکهای بیگانه شده اند. زندگی آبرومندانه آنها به يك زندگی پرمخاطره و ناچار که هیچ زندگی گفته نمیشود تبدیل شده است. مادران پسران جوان خویش را از دست دادند، خانها بیوه شدند، کودکان یتیم میشوند و شدند. با دریغ که هنوز جنگهای بی مفهوم افغانستان خاموش نشده است. اینک قصه سرگذشت يك خانواده افغان را بیان میکنیم.

پدر و مادری با عروس و دو پسر ۲۸ سال و ۲۵ ساله به نامهای ذبیح و شفیع زندگی ساده ولی همراه با خوشی و سرور را سپری میکردند. پدر با کار آبرومندانه، خویش مخارج زندگی روزگذران را تهیه میکرد و ذبیح که پسر بزرگ خانواده بود در دانشگاه کابل تحصیل خود را دوام میداد و هنگام فراغت پدر را همراهی میکرد. شفیع پسر کوچک متعلم صنف دازده، لیسه شیرشاه سوری بود. او نیز هر وقت با پدر خود همکاری میکرد.

سالهای جنگ و خونریزی در افغانستان آغاز گردید. مجاهدین داخل خاک شدند و سپس جنگهای تنظیم ها درگرفت. راکتباران در شهر کابل آغاز شد. از جمله این راکتها یکی آن به حویلی این خانواده، بدبخت فرود آمد و همه هستی آنها را به خاک یکسان ساخت. مادر از ترس اینکه مهبا پسر کوچک را به خاطر دفن شفیع و عروس خانه از دست ندهد، مجبور شد آنها را در صحن حویلی خویش دفن کند. مادر با دیدن پسر نامراد اعصاب خویش را از دست میدهد. جنگ دوام میکند. آنها دیگر تاب نمی آورند و تصمیم میگیرند تا خود را به پاکستان برسانند. از بخت بد آنها موتر در نزدیکی پلچرخ پنجر میگردد و آنها با مشکلات فراوان با استفاده از موتر دیگر خود را به جلال آباد رساندند. شب را شکم گرسنه سپری میکنند. روز بعد خود را به پشاور میرسانند و شب را به منزل یکی از اقارب خویش میمانند. شفیع میخواهد کاری دست و پا کند ولی با دست خالی مجبور میشود که زیورات خانم برادر را به فروش برساند تا کرایه یکماهه خانه را تهیه کند. هنوز يك سال از مهاجرت آنها سپری نشده بود، مادر که با دیدن عروس نامراد خویش هر لحظه رنج میکشید تصمیم گرفت او را به عقد نکاح پسر کوچک (شفیع) در آورد. شفیع و بیوه برادرش با این تصمیم راضی نبودند. آنها میگفتند: «در صورت چنین کاری ما خود را آتش خواهیم زد.» آنها سرانجام با گوش کردن نصایح بزرگان و اقارب به این کار راضی شدند. هنگام عقد نکاح مادر سگته قلبی میکند و با داغهای زیادی بر قلبش دار فانی را وداع میگوید. و به این ترتیب این "شادی" شاید تحمیلی و شاید تقدیری را بار دیگر به فاتحه تبدیل میسازد.

بیرک شیرزی

تلخ و شیرین

يك روز در کمپ شاه جان آباد باجور که يك کمپ مهاجرین افغانی است با شورای کمپ درباره لست معیوبین و غربیان جلسه داشتیم. در این میان يك نفر بسیار غریب و معیوب بود که این نکته را تمام ریش سفیدان کمپ تأیید میکرد. او دوست محمد نام داشت و پدرش در جنگهای افغانستان کشته شده بود. دوست محمد از ولایات کتر ولسوالی مروړه (قریه، مروړه) است. سکونت فعلی او در کمپ شاه جهان آباد باجور اجنسی است. شمار اعضای خانواده اش به هفت نفر میرسد.

دوست محمد تکلیف شنوایی دارد و مسوولیت فامیل نیز به دوش او میباشد. در لست تریننگ مسلکی هشت ماهه در دکان نجاری در برنامه گرفته شد. وقتی که او برنامه، کار آموزشی (تریننگ) خود را تکمیل کرد، در يك دکان نجاری در عنایت کلی باجور اجنسی به کار پرداخت. پیش از این تریننگ تمام خانواده، دوست محمد مشکلات مالی داشت و بسیار زیاد غریبی را تیر کردند. به اندازه یی که در يك یا دو سال هم برای خود يك جوړه لباس تیار کرده نمیتوانستند. مگر پس از تریننگ زندگی شان بسیار خوب شده است، او تمام ضروریات فامیل خود را از عاید کسب نجاری تکمیل میکند.

باید گفت که از تریننگ مسلکی و از تمام تریننگ های پروژه کمشنری عالی ملل متحد در امور مهاجرین تمام مردم غریب و معیوب باجور ایجنسی اظهار خوشی نموده و در حق خدمتگاران وطن و مردم از صدق دل دعای خیر میکنند.

ستاسولیکونه راوړسیدل

دېره مینه

مونږ دا مجله په دېره مینه سره لولو او دېره
پری خوښ یو. زه شاکرالله شاعر، چی په
قوم صابی یم، استو گنه مود کنړد خلقلام
په کلی کښی شویده. اوس اوس د تل په
کیمپ کښی مهاجر پراته یو. له تاسو نه دا
هیله ده چی زمونږ دالومړی لیک راته په
دېره مینه خپور کړی، نو دا به ستاسو دېره
مهربانی وی. که چیری خپور مو کړو نو بیا
به مونږ دېره په مینه ښه شعرونه او مضمونو
نه درولیږو. په احترام

د پیغام د مجلی دېرو قدرمنو
چلونکو!

تر ټولو د مخه د زړه له کومی
احترامات وړاندی کوم. یو شعر می
درولیره د کاشکی په نوم که ستاسو د
ښکلی مجلی په معیارونو برابر وی، نو
هیله من یم چی خپور نی کړی. البته د
نوبت په هکله به دومره یادونه ضرور وکړم
چی موږ او تاسو بیخی نژدی گاونډیان یو.
او گاونډیان خو هغه وی چی د یو څه
لورنیی حق لری.

په درناوی م. ق. مبین

دېره دی. انشاء الله په راتلونکو خطونو
کی به نئ درته ولیکو.
اوس به راشو اصلی موضوع ته! زه
سید احمد «رښتیا» د ننگرهار پوهنتون د
اقتصاد پوهنځی د دریم ټولگی محصل یم
ددی په څنگ کی یو کوچنی شاعره شاعر
هم یم.

زړه می غوښتل چی خپل یو شعر
تاسی ته درولیږم خو بیا می د ځان سره
ووېل چی راڅه د خپل مسلک په ارتباط یو
مضمون ولیکه او ور وایی ستوه او
هماغسی هم وشول دغه دی زه تاسی ته یو
کوچنی شاعره اقتصادی مضمون لیکم او
هیله کوم چی په راتلونکی گڼه کی سره له
انځوره خپور کړی.

دعا سلام له طرفه دزرگر شاکرالله،
محمد آغا چکری او حضرت ولی منگل او
محمد نبی منگل له خوا قبول کړي. ستاسو
د پیغام د کار کوونکو لپاره دېره دېره
سلامونه!!

له سلام وروسته: زمونږ د پیغام گڼه
دېره خوښه شویده، هیله ده چی د ژوند تر
پای پوری نئ خپره کړی.

خپل دمینی او محبت څخه ډک ډک
سلامونه د پیغام مجلی ټولو کار کوونکو
ته په داسی حالت کی وړاندی کوم چی پوره
روغتیا جامی مو په تن وي او زمونږ
سلامونو ته وعلیک وواياست.

محترمو کار کوونکو په پښتو کی یو
متل دی چی وایی: «خړی هم دېره گي نه
کم ندی» ورونیو چی خفه نشی. داموددی
لپاره چی کله مو ستاسی دمجلی لستمه گڼه
پیدا کړه په هغه کی عکسونه دېره، ولی
متاسفانه ټول ددیوالونو وه، مونږ ته مود
خپلو داخلی مجلو پانی را یاد کړی. په
هغی کی هم همداسی تشن د دیوالونو
عکسونه وه، مونږ دانه وایو چی ددیوالونو
عکسونه دی نه وی! خو ضروری خبره دا ده
چی ځنی وخت دیو با استعداد شخصیت
مضمون خپریږی او مونږ د هغه د نوم سره
اشناتی پیدا کوو، ولی په خیره نئ نه
پیژنو! ځکه چی د مضمون په څنگ کی نئ
عکس نه وي چاپ شوی. لکه محترم
صاحب جان کتوازی، لکه محترم تراب
شاعر، محترم استاد خلیل الله «خلیلی»،
محترم بریښنا «نظری» او داسی نور.
گرانو کار کوونکو گیلی او وړاندیزونه خو

د پیغام مجلی محترم مسئول مدیر!
السلام علیکم! دې لاندې ټکو ته
ستاسو پام راگرغوم.

لومړی: که زما دا لیکنه چې په دریو
مخونو کښی ده ستاسو د خپروونې د
پالیسی سره مخالفه نه وی، په پیغام په
راتلونکی گڼه کښی یی خپره کړی.

دوهم: ستاسو مجله او د هغی قطع او
صحافت په زړه پوری دی. د مجلی په لمړی
پیل او یا پای د مسئول مدیر نوم، او دا چې
په خونه موده کی یوه گڼه خپریزی د مجلی
په وزرو ولیکی.

دریم: که زما لیکنه ستاسو د چاپ په
معیارونو سره برابره وه او خپره شوه انشاء
الله په راتلونکی کی به هم تاسو ته لېکنی
ولرم.

په درناوی قدرت الله له میرانشاه خخه.

د مهربان الله په نامه

د پیغام مجلی عزتمند و کارکوونکو!
زما نېکې هیلې ومنی!

د قلم او کاغذ بواسطه مې د سلام په
خاطر و علیکم السلام وواياست!

بناغلو! د پیغام مجلی لسمه گڼه مې
ولوستله؛ مخامخ به موخه صفت کوم خو
دومره باید ووايم چې داستاینې وړ مجله
خپروی، خدای (ج) دی وکړی چې ستاسو
هرڅه د الله (ج) د رضا په خاطر او د افغان
مظلوم ملت د گټې په خاطر وي!

قدر منو! زه یو مات قلم لرم چې دغه
کړی وړې کړنې لیکلای شي؛ کله کله
راغڼې مرور هم شي، خو چې په زړه پورې

خپرونه وویني خپله ژبه لمدۀ او په وینا وو
پیل و کړی. داڅورځې وشوې بیا مرور
شوی وه. چې د پیغام مجله یې ولیده نو
بېرته راسره پخلا شو او له تاسو سره یې
رابطی لپاره ملا وتړله. نو که تاسو زما قلم
ته څه نصیحت کول غواړئ او له ماسره یې
روغه جوړه کوی، نو بیا زما غوښتنه تر
سره کړی.

تاسو په لسمه گڼه کې د ماینونو په
هکله یو مضمون خپور کړی وه چې په زړه
پورې وه. زما قلم هم ډېر پخوا د ماین خخه
د خبرداري په خاطر په مصرعو کې بېرته
ستنېدونکو افغانانو ته یو پیغام لیکلی
چې تاسو ته یې د خپرنگ لپاره درلېرم.
هیله لرم خپوري کړی.

محمد هاشم «دانشیار» له هرپور خخه

پټ دښمن

چې خپل وطن ته کله لاړې
ما شومان مۀ پرېږدئ د باندې
گوره چې لاس کې پورته نکړې
پام کړه د لوبو شی وانخلې
را ځه په هغه لار لارنشي
په نامه لومو لارومه ځه
که د خپل سرامان دی غواړې
ښکلی گلشن راته تنور شو
وطن مې گل وه د گلابو
د دانشیار خپره واوره
احتیاط کوه چې په هرځای ښخ دي ماینونه
په هغه ځای کې چې صفانه وي بمونه

چې کوم دلوبو شی صحراء کې دې لیدنه
گرانۀ ماشومه ستادمرگ ایښي دامونه
په کومه لارچې سرې جنډې ولاړې وینه
په لویه لارځه چې پرې تېروي کاروانونه
په نا آشنا شیانومه وهه لاسونه
سرو کافرانو راته وکرل غمونه
د بم له لاسه تنکي گل نه وینې ځینه
وسلې خطا کړئ ځی چې ملک آبادونه

د گارډینز موسسی د پوهنیزې
څانگې درنو کار کونکو ته لمړی خپله دزړه
له کومې نیکې هیله په صمیمانه فضا کی
دهمدی لیک او «پارکی» له لاری وړاندی
کوم.

هیله ده روغ جوړ او د سالم تن
خاوندان واوسی ستاسی ددرانه همکار
بناغلی عبدالباری خان خخه یو عالم مننه
کوم چه موږ ناچیز وته ئی ستاسی په
فرهنگی جرائدو کی د شمولیت بلنه راکړه.

دادی زه هم د بناغلی عبدالباری خان
د بلنی سره سم له همدا اوسه د همدی یوه ما
توتۀ پارکی په لیر لوسره خپله همکاری
پیل کوم.

په مینه نور احمد «قرآغل»

«دزلی غبر»

په لاره د عرفان کی راته هر وخت سعادت غواړو
تل ملی وحدت غواړو
وران دی وی د جهل کور، محوه دوی شراوشور
هر غای دوی علم خپور
هر گوټ کی د خاوری ورور ولی صمیمیت غواړو
تل ملی وحدت غواړو
کور دمپړنو کی د میرویس خپلوا کی پټ غواړو
تل ملی وحدت غواړو
آباد غواړو وطن زموږ، نگین غواړو میهن زموږ
ارمان غواړو گلشن زموږ
دلته احمد شایبا د نوم ساتل او چټ غواړو
تل ملی وحدت غواړو
«نور احمد قرآئل»

محترم د پیغام د مجلی کار کوونکي!

اسلام علیکم ورحمت الله وبرکاته! له سلامه ورسته:

زما نوم دواخان «میننه پال» د شایباران زوی د زابل ولایت د
شاجوی ولسوالۍ د کوچیانو د کلی او سیدونکی یم.
په (۱۳۷۷) هـ ش کال کی د ساینس د تقوی د عالی
لیسې څخه په کوټه کی فارغ شوی یم.

تقریباً یونیم کال کیږی چی د شعرویلو سره غاړه غړی یم،
د خپل درد من زړه هیلوته، د شعر په ژبه ځواب ور کوم. ددی
سره به څنگ کی کله کله داستان هم لیکم. ستاسی مجلی ته دا
دوې قطعی شعرونه درلیرم، که چیری د خپرنګ جوګه وی:
مهربانی وکړی راته نې خپاره کړی.

په آینده کی به د قلمی همکاري ژمنه وکړم.

ستاسی مجله می خوورځی د مخله پیدا کړه په رښتیا چی
زیار مود ستایلو وړدی. خدای پاک مونور هم کامیابه کړه.

په درناوی

«میننه پال»

د خیال غیر

د خیال په غیر کی نن اشنا زنگوم
ورسره څنگ کی دادنیا زنگوم
څنگه به یې لاره دوصال کړم پیدا
په سرکی ټوله داسو دا زنگوم
زاهده پریرده دا کیسې خبری
څمار مجنون غوندی لیلا زنگوم
چی کله پورته کړمه جام د میو
په تخیل کی یاره تا زنگوم
سر دمنصور به شی له تنه جلا
ځکه یې زړه کی نوم په غلا زنگوم
جوړ «میننه پاله» کړه د شعر امیل
زه نې پرتهتر د خپل آشنا زنگوم
دواخان «میننه پال»

۱۳۷۷/۱۲/۲۵ شاجوی

وطنه

چی له تا څخه جلا یم همیشه سر په ژرایم
یو ساعت راباندی کال شی په غمونو مبتلا یم
له لیمو می اوښکی څاخی گریوان لوند په واو یلایم
په هجران کی دی سوځیرم دوصال په تمنا یم
یوه زړه به خوند رانکړی که د بل وطن پادشا یم
تاکی خوښ یمه وطنه که فقیر یم که گدا یم
ستاله نوم نه به قربان شم زه مین پرتا لیلا یم
ستالیدو ته به در ځمه بس که نن یم که سبا یم
ستا خدمت به همیشه کړم «میننه پال» تل دغه وایم

دواخان «میننه پال»

۱۳۷۸/ثور/۱۵ کوټه

چای او دهغه تاوانونه

۳- قبضیت چې په خلکو کی عمومیت

لری، او بالاخره، (هیمور وید)، منځ ته راوړی، په چای کی یواندازه (تابین) موجود دی، چې قبضیت منځ ته راوړی.

۴- زیات چای څښل ویتامین B1 په

وجود کی کمی، چې دایو غیر مستقیم عامل په پښتورگوکی د ډبرو د جوړیدو د

پاره گڼل کیږی. ویتامین B1 د کمبود سره

د (اوکسلات) په نامه ماده به ادرار کی

زیات کیږی. څرنگه چې چای تیزابی خاصیت

لری، ویتامین B1 او B6 کمی. وروسته

د یو لړ مکانیزم څخه په پښتورگوکی د

ډبرو د جوړیدو باعث گرځی.

د چای تاوانونه دادی:

۱- چای اکثراً د خولی کیدو سبب

گرځی، چې په دی ډول سره د څښونکی د

بدن پلې کمزوری کوی. سړی یو څه

د آرامتیا احساس کوی، په حقیقت کښی د

بدن د غړو د کمزوری او لږ خواکی ماده گڼل

کیږی.

۲- د چای په ترکیب کی کیمیاوی

ماده (کافین) په نامه شته چې دا کافین په

دماغ کی بله ماده (نوراپی نیفرین) په

نامه لسوی او دانسان ستر تیا د منځه ځی.

داهم په حقیقت د اعصابو سستونکی ماده

دی چې عصبي سیستم ته زیان رسوی.

په خوا شینی سره باید ووايو چې په

افغانستان کی د نورو گاونډی هیوادونو

په پرتله د تور او شین چای څښونکی او

میننه وال ډیر زیات دی.

دوی له دغو ترخو بوټو څخه چې په

اوبو کی یی ایشوی خوند او لذت اخلی،

مگر د هغو د زیانو نو څخه بیخي نا خبر

دی. چای څښل نه یواځی بدنی بلکه

اقتصادی تاوان هم لری. د هغو څیړنو

څخه چې لاس ته راغلی دی ښیي چې په

افغانستان کې هر کال د یو سلو د یارلس

ملیونو امریکایی ډالرو په ارزش چای

مصرفیږی.

صمیمانه ترین سلام ها و تمنیات خویش را حضور همه کارکنان محترم مجله، پیغام تقدیم داشته خدا کند همه همکاران این مجله دارای صحت کامل بوده و باشند. به آرزوی موفقیت های هر چه بیشتر شما در بهبود مطالب این مجله میخوام با ارسال نمودن اولین نامه ام به اداره، این مجله، زیبا همکاری را آغاز کنم.

اگر از مطالب مقبول و زیبای این مجله من و همکارانم هر قدر توصیف کنم، کم خواهد بود چون مطالب مجله، پیغام مطالب اجتماعی میباشد و مورد علاقه، بسیار مردم قرار گرفته است. چون مجتمع ما هم ارتباط اجتماعی با مردم محل دارند، به خصوص زنان محل که ما در عرصه، تعلیم و تربیه، قالین بافی، خیاطی، جاکت بافی و سوزن دوزی همکاری میکنیم. البته در عرصه، تعلیم و تربیه همکاری دیگر مؤسسات را خواهیم.

همچنان باید یادآور شد ما از شما خواهیم که بعد از برآمدن هر شماره از مجله، پیغام برای ما هر ارسال نمائید. در خاتمه از خداوند مهربان برای همه کارمندان مجله، پیغام صحت و پیروزی های مزید آرزومندیم.

ظاهره ناصری از شهر کابل

سدراسحر (پدخشان)

به این ماتم پایان بخشیم

میباشند. این تنها يك نفر معلم نیست که دچار این سرنوشت رقتبار گردیده است. شاید صدها و شاید هم هزارها شخصیت دیگر این دیار از سختی ایام دست به گدایی زده باشند.

بیایید عزت، غرور و افتخار از دست رفته مانرا دوباره اعاده سازیم، به این جنگ خانمانسوز و رعشه برانداز پایان بخشیم. جنگ ویرانگر است. جز تباهی و برپادی ارمغانی ندارد.

بیایید لحظه ای با خود بیاندیشیم، فرزندان خود را گدا تربیه نکنیم. به خاطر آینده درخشان آنان از هیچگونه قربانی دریغ نوزیم. یگانه راه نجات اینست که به این ماتم و بیداد پایان دهیم و خود را از رنگ زردی و دریدی نجات دهیم. اگر چنین نکنیم و از رهوار هوا و هوس که به رسوایی و حتی نابودی ما منجر گردیده پائین نشویم، نسلهای بعدی و تاریخ آینده بر ما نفرین خواهد فرستاد.

رسایش را خم ساخته است، او که توان بیل و کلند زدن یعنی مزدور کاری را ندارد، بایدخانم و چندفرزند را نان بدهد. یکی از شاگردانش میگوید: يك شب هنگامیکه نان شام را صرف میکردیم، صدای زنجیر دروازه یکجا با آواز لرزان «خیر بیاورید» بلند شد، همینکه به دروازه رسیدم ریش سفیدی را با لباسهای ژولیده دیدم که چهره اش را پنهان کرده بود تا شناخته نشود، با اندکی دقت او را شناختم که همان استاد مشهور بود آنچه برای خود پخته بودیم، برایش هدیه کردم، ولی او که نمیخواست شناخته شود نان خشک را گرفت و از قبول بقیه طعام معذرت خواست. به دلیل اینکه فرزندانش بیرون از شهر

دو دهه است که ملت غیور و قهرمان افغان در آتش خانمانسوز جنگها میسوزد، جنگی که در هزاران خانواده، ماتم برپا کرده است. هزاران مادر درد دیده را به سوگ فرزندان، صدها نوعروس را به سوگ شوهران، و هزاران پدر رنجیده را افسرده و ناتوان ساخته است. افزون بر کشتارهای دسته جمعی که ارمغان جنگ و جنگ افروزان است، تمام بنیادهای اجتماعی و اقتصادی کشور از هم پاشیده، فقر و تنگدستی دامگیر همگان گردیده و عزت و آبروی هزاران انسان پرتور و با افتخار گناشته است... امروز به هر کوچه که سر بزی گداهای افغان را میبینی که با رنگ زرد و دل افسرده دست طمع سوی هر کس و ناکس دراز میکنند.

انسان باید زنده بماند. در سرزمینی که کار و حتی هیچ راه کسب رزق حلال میسر نباشد، حتی مردم آبرووند مجبور اند بخاطر بقای حیات دست به کارهایی بزنند که زمانی از آن ننگ داشتند. از جمله این گدایان پرافتخار سرنوشت استادی را میخوانیم. میگویند در یکی از ولایات معلمی بود بسیار شهر و نهایت محترم. زندگی نسبتاً آرام و مرفه داشت. تمام شاگردان و استادان لیسه او را حرمت میگذاشتند. اینک روزگار این معلم را دوستان چنین قصه میکنند: تلخی ایام و سختی روزگار قامت

فریاد بیصدایی

دافغانانو بښونه او روزنه ...

له بل پلوه ټولوته جوتنه ده چی د افغانانو مادی او معنوی شتمنی شل کلنی جگړی تر خپل بستونی تیره کړیده. افغان اولس د خپلو بچیانو دروز لو لپاره بسنده پانگه نلري بهرنی هېوادونه هم د خیر ښېگڼو او مرستو په ځای په افغانستان کښی خپلی گټی د جنگ په لمبو کښی لټوي.

پر مخ تللی هېوادونه کوم چی ځانونه د بشر د حقوقو سرغندویان بولي کله په یوه او کله په بله بهانه خپلی بشر دوستانه مرستې ددې جنگ خپلی اولس څخه سپموي. لنډه دا چی د کوم وخت نه چی افغانانو پخپلو سرو وینو د استعمار تور داغ

د نړی له مخې پریمینځلی دی د نړیوالو اوږی یی ددی درانده پیتی څخه سپکی کړیدی ټولې نړی په یوه او ازدا باتور قوم له پامه غورځولی دی، که نه نو د زده کړی حق خو ټول بشریت ته بی له کوم توپیر او امتیازه د بشر د حقوقو نړی والی اعلامي په شپږویشتمه ماده کښی چي د (۱۹۴۸) کال د دسمبر د میاشتی په لسمه نېټه د ملگرو ملتو د سازمان په عمومی غونډه کښی د هغه پرېکړه شویده تضمین شویدی.

ددې پرېکړې پر بنسټ افغانان حق لری خپل او از پدی ټکود نړیوالو غورځونو ته ورسوی:

ای نړیوالو! ای د بشر د حقوقو ساتندویانو او بالاخره ای ملگرو ملتونو! مونږ هم د نړیوالو په شان د زده کړی حق لرو. زمونږ د هېواد په اوسنی ښار او ویاړ حالت کښی ددې کار سرته رسول په نړیواله ټولنه پور گڼو. د نړی شتمنو هېوادونه ښایي دا انسانی پور د افغانانو په مقابل کښی د هېواد په دننه او بهر په کمپونو کښی تر سره کړی

پس از تعارف معمول و امیدوار ساختن او به آینده از چگونگی وقوع حادثه میپرسد. عبد الله میگوید: «چهارده سال عمر دارم متعلم صنف سوم مکتب هستم و در چهلستون زندگی میکنم. کدام وظیفه و کار دیگر ندارم. به خاطر به دست آوردن پول و کمک به خانواده معمولاً به کوهی در نزدیک خانه ما بود، غرض جمع کردن آهن پاره ها میرفتم و هر هفت کیلوگرام آن را به مبلغ پنج هزار افغانی بفروش میرسانیدم.

آنروز با رفیقم "ادریس" باز هم برای جمع کردن آهن پاره ها رفتیم. هرچند پدر و مادرم گفته بودند که پشت این کار نروم، زیرا خطر آن را میدانستند. لیکن من گفته بودم که به اشیای خطرناک دست نخواهم زد. همچنان من در باره ماین و مواد منفجر نشده چیزهایی میدانستم، مگر فکر کردم که کشته شدن با یک ماین بهتر از مرگی است که نتیجه گرسنگی باشد.

به هر حال پس از جمع کردن آهن پاره ها، در راه باز گشت به خانه، هر دو گرم قصه بودیم، که صدای انفجار بزرگی را شنیدیم، انفجار یک ماین. هر دو بر روی زمین افتادیم. من فریاد زدم: «ادریس! ادریس! من زخمی شدم.» فریاد ادریس به گوشم رسید، که میگفت: «من هم!» وقتی بار دوم فریاد کردم، چیزی نشنیدم. فهمیدم که ادریس مرده است. چیغ زدم. بعد از زمانی کوتاه دیدم برادرم با چند نفر ماین پاک، که در آنجا کار میکردند، مرا به شفاخانه ICRC انتقال دادند.»

بدون تردید، نه تنها معلولین موجود، بلکه هزاران کودک و نوجوان دیگر، که بنا بر ناگزیری ناشی از فقر، درین مسیر قرار خواهند گرفت و سرنوشت بدی در انتظار شان خواهد بود، سخت نیازمند کمک و دستگیری اند.

امید است مراجع ملی و بین المللی، به ویژه مؤسسات خیریه، تدابیر مؤثری را جهت زدودن گرد "فقر" از چهره افسرده خانواده های نیازمند بگیرند و آنان را حمایه کنند. برای کودکان و نوجوانان، که سرمایه فردای جامعه اند، زمینه های خوب و مساعد تعلیمی و تربیتی را فراهم سازند و سلامت جسمی و روحی شان را پاسداری نمایند، تا دیگر شاهد مرگ یا معلولیت این نو باوه گان نباشیم.

در فرجام توجه صاحبان مروت را به بیتی از حضرت بیدل معطوف میداریم که پژواکی است از پیغام این غرق شده گان گرداب فقر:

گوش مروتی کو؟ کز ما نظر نپوشد

دست غریق یعنی فریاد بیصدایی

اینجا کابل است

را به دوش داشتند درین پیشرفت‌ها بسیار چشمگیر بود. از بخشهای اطلاعاتی، آموزشی، ادبی و هنری رادیو، نویسندگان، برجسته‌یی که در آن سالها نقش و سهم برانزده در برنامه‌ها داشتند میتوان از سراج وهاج، محترم غوث خیبری، سیلاب صافی، امین افغانپور، سید مقصود برهان، نبی پاکطین و قیوم نورزاد یاد آوری کرد.

در تحولات و انکشافات برنامه‌های هنر و ادبیات طی سالهای یاد شده نقش عمده دکتور اکرم عثمان، داکتر رفیق یحیایی، داود فارانی، سرشار شمالی، سرور انوری، فریده انوری، بشیر رویگر و عبدالله شادان و در بهتر سازی برنامه‌های آموزشی اجتماعی و معلوماتی نقش سرور رونا، عبدالمحمد غیائی، شفیق وجدان و در دگر گونیهای بخش نشرات خارجی رادیو افغانستان بیشتر از همه نقش سید یعقوب وثیق و فتاح روشنگر برانزده به شمار میرود.

عمر شاکر و سخی انتظار هر یک در تحولات اداره راپورتاژها و اکبر نادم در تنظیم آرشیف آن سالها خدمات شایسته انجام داده‌اند.

حفیظ الله خیال، جلیل خلادت، وهاب مددی و حامد حسینی کارهای ارزنده در بخش موسیقی کرده‌اند. در بخش هنر تمثیل سهم بزرگ را استاد رفیق صادق، امان اشکرز، ف. فضلی، عظیم جسور، ف. عبادی و حاجی محمد کامران، ادا کرده و به همین ترتیب محترم عاقلشاه پیمانی، ریزه گل، محبوبه جباری، میمونه غزال، زلیخا فخری، حمیده عبدالله، انیسه وهاب و

در نشرات خارجی که شامل برنامه‌های انگلیسی، المانی، روسی و اردو بود برنامه‌های عربی و فرانسوی نیز افزود گشت. به خاطر آگاهی افغانهای مقیم خارج (مخصوصاً محصلان افغانی در اروپا) از رویداد های افغانستان و برقراری ارتباط از طریق برنامه‌های رادیو با آنها برنامه یکساعته اروپا بزبانهای دری و پشتو که شامل اخبار داخلی و مطالب اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و موسیقی بود در نشرات خارجی گنجانیده شد.

نقش صباح الدین کشکی رئیس نشرات وقت درین دگرگونیهای رادیو و رنگینی برنامه‌ها در خور یادآوری و ستایش است. سهم و فعالیت‌های انجنیر عبدالکریم عطایی (رئیس تخنیک)، انجنیر اکرم (معاون وقت)، انجنیر کامران، حبیب زاده، محمد قسیم، خیرالله، حسینی، فاروق و معروف در بخش بسته کاری و مونتاژ تجهیزات استدیو‌ها نیز شایان یاد آوری میباشد. با این پیشرفت‌ها ساعات نشرات داخلی و خارجی رادیو افغانستان که از ۱۳۴۳ تا ۱۳۴۶ در یک شبانه روز به ۱۸ ساعت میرسید، در سالهای ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۷ در حدود ۳۰ ساعت افزایش یافت. نقش محمد ابراهیم عباسی، صباح الدین کشکی، لطیف جلالی، انجنیر کریم عطایی و سید یعقوب وثیق که در آن سالها ریاست رادیو افغانستان

رخشانه نیز درمیان آواز خوانان زن چهره پر آوازه‌یی بود.

عبدالرحمن بینا، غلام علی امید، اکبر نادم، خلیل قاریزاده، سایر هراتی، کریم زیارکش، محترم بصیر رحیمی، فضلی و چند تن دیگر نقش آفرینان برنامه‌های تمثیلی و رادیو درامها بودند. بار دیگر همراه با تحولات و انکشافات اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی کشور در سالهای ۱۳۴۲ و ۱۳۴۳ با گشایش تاسیسات جدید تخنیکی و ساختمان استدیو‌های جدید ثبت و پخش نشراتی در انصاری وات پیشرفت کیفی و کمی در شیوه و محتوای برنامه‌های داخلی و خارجی رادیو پدیدار شد. در ۱۳۴۲ در بخش تخنیکی با گشایش استدیو‌های مرکزی نام «رادیو کابل» با طرح برنامه‌های بیشتر و رنگین تر «رادیو افغانستان» گذاشته شد.

نقش داکتر محمود حبیبی که ریاست رادیو افغانستان را به دوش داشت درین دگرگونی برانزده و شایان یاد کرد است.

در سال ۱۳۴۶ با کار برد و فعالیت دو دستگاه فرستنده (۱۰۰ کیلو وات) امواج متوسط و کوتاه ساحه پخش نشرات رادیو افغانستان در داخل و خارج کشور گسترش بیشتری یافت و ساحات فراتر و شنوندگان بیشتری را به دست آورد.

ستوری منگل.

از انجینیران و کارمندان تخنیکي که درین محولات نقش قابل یاد آوری داشتند میتوان از انجینیر کامران، انجینیر حسن هیت، انجینیر حشمت، سرور رحیم، اقبال سپهر، علی احمد وزیری، رحیم توخ، رسول حکیمیار، عمر جان، عارف جوشان، نظر جان، سید غریب، حکیم حمیدی، محمد قسیم، جعفر، رحیم شریفی، کبیر عارفی، و عبدالمجید به حرمت زیاد یاد کرد.

پس از یک دهه موازی با محولات و دگر گونیهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی انکشافات تازه یی در بخشهای تخنیکي و نشراتی رادیو به وجود آمد که ساحه خدمات اطلاعات و فرهنگی رادیو افغانستان را گسترش داد. محور این انکشافات را فعالیت دو فرستنده جدید با قدرت (۵۰۰) کیلووات تشکیل میدهد که توأم با تجدید تجهیزات و وارد آوردن تغییرات تازه در استدیوهای ثبت و نشر صدای رادیو

افغانستان رساتر از پیشتر نه تنها در داخل کشور، بلکه بیرون از مرزها در قاره های آسیا، اروپا و امریکا و بخشی از افریقا طنین می افکند. با دسترسی به این تجهیزات تخنیکي و با درنظرداشت نیاز شرایط کشور به خاطر بلند بردن آگاهی و شکوفایی فرهنگ، زبان و رسم و رواج پسندیده محلی همزمان با تقویت فرستنده های مرکز، فرستنده هایی در مراکز ولایات نیز تاسیس و به کار انداخته شد. افزون بر کار برد نشرات سرتاسری رادیو افغانستان از برنامه های محلی به زبانهای خود مستفید می گردیدند. همچنان به خاطر استفاده اقوام و ملیتهای برادر ساکن در افغانستان، برنامه های ترکمنی، ازبکی، بلوچی، نورستانی و پشه یی در چنل جدا گانه انشتار مییافت.

بنیان گذاری و مسؤولیت نشرات رادیو کابل از آغازین روز نشرات در سال ۱۳۴۳ تا پایان سال ۱۳۶۵ به دوش عبدالحمد غیائی کارمند

کارآموزده رادیو گذاشته شد که در متن سالهای کار و فعالیت های مسلکی خویش نقش فعالی در ایجاد و تعدیل بسیاری از برنامه های آموزشی و اجتماعی رادیو افغانستان داشته است. برنامه های کورنی ژوند، جوانان، مسابقات ذهنی صفحه یی از تاریخ، مشاهیرجهان و شمار دیگری از برنامه ها از نو آوریهای او به شمار میرود.

صدای رسای رادیو افغانستان از طریق برنامه های گوناگون نشرات داخلی و خارجی آن نه تنها موئس هرخانه و هر فرد هموطن ما گردید بلکه چون پیک راستین رویداد های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی افغانستان از طریق نشرات بخش خارجی جنوب شرق آسیا، اروپا و بخشی از افریقای شمالی بود.

برنامه های نشرات خارجی به زبانهای عربی، المانی، انگلیسی، روسی، فرانسوی و اردو جمعاً ۸ ساعت را در یک شبانه روزدیر میگرفت.

کنوانسیون رفع کلیه تبعیضات در برابر زنان (مصوب ۱۸ دسامبر ۱۹۷۹)

مجمع عمومی سازمان ملل متحد

اسناد مختلف، اعمال تبعیضات در برابر زنان به گونه گسترده همچنان ادامه دارد؛

با یادآوری اینکه اعمال تبعیضات در برابر زنان ناقض اصول برابری حقوق و احترام به شخصیت بشر میباشد، و مانع شرکت زنان در شرایط مساوی با مردان در زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در کشور خود میشوند، و از کامیابی و موفقیت جامعه و خانواده ممانعت میکند، و تحول کامل استعدادهای زنان را در خدمت به کشور و بشریت مشکلتر میسازد، با نگرانی از اینکه زنان در شرایط فقر و تنگدستی حد اقل دسترسی را به مواد غذایی، صحت، تحصیلات، دوره آموزشی و امکانات استخدامی و سایر نیازها دارند؛

با باور به اینکه تشکیل نظام نوین اقتصاد بین الملل بر اساس مساوات و عدالت در استیفای برابری بین مردان و زنان نقش مهمی را ایفاء میکند، با تأکید بر اینکه ریشه کن کردن

دولتهای عضو کنوانسیون حاضر، با عنایت به اینکه منشور سازمان ملل متحد بر حقوق اساسی بشر، مقام و منزلت هر فرد و برابری حقوق زن و مرد تأکید مجدد دارد، با باور بر اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر بر اصل جایز نبودن تبعیض پافشاری دارد و اعلام میدارد که کلیه افراد بشر آزاد به دنیا آمده و از نظر مقام و منزلت و حقوق یکسان بوده و مجاز به استفاده از کلیه حقوق و آزادیها بدون هیچگونه تمایزی از جمله جنسیت میباشند، با تأکید بر اینکه دول عضو میثاقهای بین المللی حقوق بشر متعهد اند تا زنان و مردان از حقوق اساسی، اجتماعی، فرهنگی، مدنی و سیاسی برخوردار گردند، با در نظر گرفتن اینکه کنوانسیونهای بین المللی که تحت نظر سازمان ملل متحد و ایجنسی های تخصصی منعقد گردیده، با توجه به اینکه به موجب قطعنامه ها، اعلامیه ها و توصیه های سازمان ملل متحد و ایجنسی های تخصصی برابری حقوق زن و مرد ارتقاء بخشیده شده، با نگرانی از اینکه با وجود صدور

ماده ۱

واژه "تبعیضات در برابر زنان" در این کنوانسیون به معنی قائل شدن هر گونه وجه تمایز، قائل شدن استثناء یا محدودیتی بر اساس جنسیت است که به رسمیت شناختن آزادیهای اساسی زنان، حق بهره وری و رعایت حقوق بشر در مورد آنها در زمینه های سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و مدنی یا سایر موارد بدون توجه به وضعیت تاهل آنها و مساوات حقوق زن و مرد خلل و آسیب وارد آورد.

ماده ۲

دول عضو، تبعیضات در برابر زنان را به هر شکلی محکوم کرده و موافقت میکنند بدون درنگ و به طرق مقتضی سیاست رفع تبعیضات در برابر زنان در پیش گرفته شود، و بدین منظور در مورد مسائل زیر تعهد میکنند:

الف: گنجاندن اصل مساوات زن و مرد در قانون اساسی یا سایر قوانین مربوط هر کشور چنانچه تا کنون منظور نشده باشد، وصول اطمینان از تحقق چنین اصلی بوسیله وضع قانون یا سایر طرق مقتضی دیگر.

ب: اتخاذ تدابیر قانون و غیره از آن جمله اعمال تحریم در صورت اقتضاء به منظور جلوگیری از بکار بردن تبعیضات علیه زنان.

ج: حمایت قانونی از حقوق زنان بر اساس شرایط مساوی با مردان و حصول اطمینان از حمایت مؤثر از زنان علیه تبعیضات از طریق مراجع ملی ذیصلاح و سایر مؤسسات قضائی دولتی.

د: خود داری از انجام هر گونه عملی علیه زنان و یا بکار بردن تبعیضات در مورد آنها و حصول اطمینان از اینکه مقامات دولتی و مؤسسات مطابق با تعهدات خود به وظایف شان عمل خواهند کرد.

ه: اتخاذ اقدامات مقتضی به منظور رفع تبعیضات علیه زنان توسط هر فرد، سازمان یا شرکت.

و: اتخاذ تدابیر لازم از جمله وضع قوانین به منظور جرح و تعدیل یا فسخ قوانین متعارف و مقررات موجود که موجب بکار بردن تبعیض علیه زنان میگردد.

آپارتاید، اشکال مختلف نژادپرستی، تبعیض نژادی، استعمار، نو، تجاوز، اشغال، سلطه و دخالت خارجی در امور داخلی دولتها رکن اسای برخورداری مردان و زنان از حقوق خود میباشد با تأکید بر اینکه تحکیم صلح و امنیت بین المللی تشنج زدائی بین المللی، همکاریهای دو جانبه دول صرفنظر از سیستمهای اجتماعی و اقتصادی آنها، خلع سلاح عمومی و کامل و بالاخص خلع سلاح اتمی تحت نظارت و کنترل شدید و مؤثر بین المللی، تأیید اصول عدالت، مساوات و منافع متقابل در روابط بین کشورها و احقاق حق مردم تحت سلطه استعمار و بیگانه و اشغال خارجی در مقابل خود مختاری و استقلال و همچنین احترام به حق حاکمیت ملی و تمامیت ارضی باعث رشد و پیشرفت اجتماعی خواهد شد، و در نتیجه باعث ایجاد مساوات بین مردان و زنان میگردد، با اعتقاد بر اینکه رشد تمام و کامل يك کشور، رفاه جهانی و برقراری صلح مستلزم شرکت یکپارچه زنان در تمام زمینه ها در شرایط مساوی با مردان است؛

با در نظر گرفتن سهم عمده زنان در ایجاد رفاه خانواده و پیشرفت جامعه که تا کنون کاملاً شناخته نشده است، اهمیت اجتماعی مادر و نقش والدین در خانواده و در تربیت کودکان، و با آگاهی از اینکه نقش زنان در زایمان نباید اساس تبعیض باشد و تربیت کودکان نیازمند تقسیم مسئولیت بین زن و مرد و جامعه بطور کلی میباشد؛

با اطلاع از اینکه هر گونه تغییری در نقش معمولی مردان و همچنین زنان در جامعه و خانواده مستلزم وجود حقوق مساوی بین زن و مرد میباشد؛

تصمیم گرفتند اصول مربوط به اعلامیه رفع تبعیضات علیه زنان را به مورد اجرا گزارده و بدین منظور اقداماتی را جهت از میان برداشتن کلیه اشکال و انواع آن اتخاذ نموده اند و بشرح زیر توافق کرده اند:

ماده ۷

دول عضو به منظور رفع تبعیضات علیه زنان در زندگی سیاسی و اجتماعی کشور کلیه اقدامات مقتضی را به عمل خواهند آورد، بالاخص در شرایط مساوی با مردان حقوق زیر را به زنان اعطا خواهند کرد:

الف: حق شرکت در کلیه انتخابات و همه پرسی های عمومی و واجد صلاحیت بودن برای انتخاب شدن در تمام ارگانهای منتخب مردمی.

ب: حق شرکت در تعیین سیاست دولت و اجرای آن و دایر نمودن دوایر دولتی و انجام کلیه وظایف عمومی در تمام سطوح دولت.

ج: حق شرکت در سازمانها و انجمن های غیر دولتی که با زندگی سیاسی و اجتماعی کشور در ارتباط باشد.

ماده ۸

دول عضو اقدامات مقتضی را بعمل خواهند آورد تا بدون هیچگونه تبعیض در شرایط مساوی با مردان این فرصت به زنان داده شود که دولت خود را در سطح بین المللی معرفی نمایند و در سازمانهای بین المللی نقشی داشته باشند.

ماده ۹

۱: دول عضو به زنان حقوق مساوی با مردان در مورد کسب، تغییر یا حفظ ملیت آنان عطا خواهند کرد، ممالك عضو بالاخص تضمین می کنند، که با ازدواج با فرد خارجی و تغییر ملیت همسر در طی دوران ازدواج بطور خود به خود باعث تغییر ملیت زن، بین وطنی شدن یا تحمیل اجباری ملیت شوهر نمیگردد.

۲- دول عضو در مورد ملیت کودکان به زنان حقوق مساوی با مردان اعطا خواهند کرد.

ماده ۱۰

دول عضو کلیه اقدامات مقتضی را به عمل خواهند آورد، تا به منظور رفع تبعیضات علیه زنان حقوق مساوی با مردان به آنان در زمینه آموزش و پرورش و بالاخص بر اساس مساوات بین زن و مرد در موارد زیر اعطا گردد:

ز: فسخ کلیه مقررات کیفری یا جزایی که تبعیضات علیه زنان را در بر دارد.

ماده ۳

دول عضو در تمام زمینه ها بالاخص زمینه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کلیه اقدامات لازم از جمله وضع قوانین را به منظور رشد و پیشرفت کامل زنان به عمل می آورند، تا اجرای حقوق بشر و بهره مندی آنها از آزادیهای اساسی بر مبنای مساوات با مردان تضمین گردد.

ماده ۴

۱- اتخاذ تدابیر ویژه موقتی توسط دول عضو که هدف آن تسریع دو فاکتور مساوات بین مردان و زنان میباشد، بنا به تعریف این کنوانسیون نباید "تبعیض" تلقی گردد. اما به هیچوجه حفظ استانداردهای جدا و نابرابر را به عنوان يك پیامد در بر نخواهد داشت. این اقدامات پس از تحقق رفتار و فرصتهای برابر متوقف خواهد شد.

۲- اتخاذ تدابیر ویژه موقتی توسط دول عضو از جمله اقداماتی هستند که در این کنوانسیون برای حمایت از مادران صورت می گیرد و نباید تبعیض آمیز تلقی گردند.

ماده ۵

دول عضو اقدامات مقتضی زیر را به عمل می آورند:

الف: تغییر الگوهای اجتماعی و فرهنگی رفتار مردان و زنان به منظور از میان برداشتن تعصبات، سنتها و روشهایی که مبتنی بر آرمان طرز فکر پس نگری یا برترنگری جنسیت و یا نقشهای کلیشه ای برای مردان و زنان میباشد.

ب: حصول اطمینان از اینکه تربیت خانواده، درك صحیح از وظیفه اجتماعی مادر و شناسائی مسئولیت مشترك مرد و زن در پرورش و تربیت کودکان را شامل میگردد، منافع کودکان در تمام موارد در اولویت قرار دارد.

ماده ۶

دول عضو کلیه اقدامات مقتضی از جمله وضع قوانین را به منظور جلوگیری از سوء استفاده از زنان و استثمار آنان بعمل خواهند آورد.

برود، و بر اساس اصل تساوی حقوق بین زنان و مردان حقوق مشابه برای آنها تضمین شود بالاخص در موارد زیر:

الف: حق اشتغال بکار بعنوان حق لایتنجری افراد بشر.
ب: حق استفاده از امکانات مشابه شغلی، از جمله رعایت ضوابط یکسان در مورد انتخاب شغل.

ج: حق انتخاب آزادانه حرفه و پیشه، حق ارتقای مقام، برخورداری از امنیت شغلی و تمام امتیازات و شرایط شغلی و حق استفاده از دوره های آموزش حرفه ای و بازآموزی، از جمله کارآموزی و شرکت در دوره های آموزش حرفه ای پیشرفته و آموزش مرحله ای.

د: حق دریافت دستمزد برابر و نیز استفاده از مزایا و حق برخورداری از رفتار یکسان در مشاغل که دارای ارزش برابر است، و همچنین قضاوت یکسان در ارزیابی کار مشابه.

ه: حق استفاده از بیمه های اجتماعی بالاخص در دوران باز نشستگی، دوران بیکاری، هنگام بیماری و ناتوانی و دوران پیری و در سایر موارد از کار افتادگی و نیز حق استفاده از مرخصی استحقاقی.

و: حق رعایت اصول بهداشتی برای حفظ سلامتی و رعایت ایمنی در محیط کار، بطوری که تندرستی آنها در دوران بارداری تضمین شود، و آسیبی به سلامت آنها وارد نگردد.

۲- به منظور جلوگیری از اعمال تبعیضات علیه زنان بهنگام ازدواج و بارداری و تضمین حق مسلم آنان جهت کار، دول عضو اقدامات زیر به عمل خواهند آورد:

الف: ممنوعیت اخراج به دلیل بارداری یا مرخصی زایمان و تبعیض در اخراج بر اساس وضعیت زناشویی که در غیر اینصورت مشمول تحمیل مجازات می شود.

ب: صدور اجازه مرخصی زایمان با حقوق یا مزایای اجتماعی مشابه بدون از دست رفتن شغل قبلی سمت یا مزایای اجتماعی.

ج: تشویق به ارائه خدمات اجتماعی لازم بنحوی که والدین را قادر نماید تعهدات خانوادگی را با مسئولیت های شغلی هماهنگ سازند، و به خصوص با فراهم آوردن

الف: امکانات و شرایط مساوی با مردان در زمینه شغلی و حرفه ای و در جهت اخذ مدارک تحصیلی از مؤسسات آموزشی در کلیه رشته ها چه در شهر و چه در روستا، این تساوی شامل دوره های پیش دبستانی، آموزش عمومی، فنی، حرفه ای و آموزش عالی فنی و نیز دوره های حرفه ای مختلف میباشد.

ب: امکان دسترسی به برنامه های آموزشی، امتحانات و کادر آموزشی مشابه که مشخصات و استانداردهای مشابه را دارا باشند، و ساختمان و لوازم مدرسه همان کیفیت را داشته باشند.

ج: از بین بردن هر گونه مفهوم کلیشه ای از نقش زنان و مردان در کلیه سطوح و در اشکال مختلف آموزشی از طریق تشویق به آموزش مختلط و سایر انواع روشهای آموزشی که نیل به این هدف را ممکن میسازد، و بالاخص از طریق تجدید نظر در کتب درسی و برنامه های آموزشی مدارس و تأیید روشهای آموزشی.

د: امکانات استفاده از بورسها و سایر مزایای تحصیلی مشابه.

ه: امکانات مشابه جهت دستیابی به برنامه های مربوط به ادامه تحصیلات، از جمله برنامه های عملی سوادآموزی بزرگسالان بخصوص برنامه هایی که به هدف کاهش هر چه سریعتر شکاف آموزشی موجود بین زنان و مردان میباشد.

و: کاهش تعداد دانش آموزان دختر که ترک تحصیل میکنند و تنظیم برنامه هایی برای دختران و زنانی که قبلاً ترک تحصیل کرده اند.

ز: امکانات مشابه برای شرکت فعال زنان در امور ورزشی و تربیت بدنی.

ح: دسترسی به اطلاعات آموزشی ویژه که سلامتی و تندرستی خانواده را تضمین مینمایند، از جمله اطلاعات و پیشنهاداتی در مورد برنامه ریزی خانواده.

ماده ۱۱

۱- دول عضو کلیه اقدامات مقتضی را بعمل خواهند آورد تا هر گونه تبعیض علیه زنان در زمینه شغلی از بین

تسهیلاتی برای مراقبت از کودکان بتوانند در زندگی اجتماعی شرکت نمایند.

د: حمایت خاص از زنان هنگام بارداری در مشاغلی که به اثبات رسیده برای آنها زیان آور است.

۳- قوانین حمایت کننده متذکر در این ماده بطور متناوب همراه با پیشرفت اطلاعات و دانشهای علمی و تکنولوژیکی مورد بررسی قرار خواهند گرفت، و در صورت لزوم این قوانین تجدید چاپ لغو یا تمدید خواهند گردید.

ماده ۱۲

۱- دول عضو کلیه اقدامات لازم را در مورد رفع تبعیضات علیه زنان در زمینه حفظ سلامتی آنان بعمل خواهند آورد، تا دسترسی به خدمات بهداشتی از جمله خدماتی که به برنامه ریزی خانواده مربوط میشود، بر اساس رعایت مساوات بین مردان و زنان امکان پذیر باشد.

۲- دول عضو علاوه بر مفاد پاراگراف یک این ماده خدمات لازم را در دوران بارداری، هنگام زایمان و دوران پس از زایمان ارائه خواهند کرد، در صورت لزوم خدمات رایگان در اختیار آنها خواهند گذاشت، و نیز آنها را از تغذیه مناسب در دوران بارداری و دوران شیردهی بهره مند خواهند ساخت.

ماده ۱۳

۱- دول عضو کلیه اقدامات مقتضی را به منظور رفع تبعیضات علیه زنان در سایر زمینه های زندگی اقتصادی و اجتماعی بعمل خواهند آورد، تا بر اساس اصل برخورداری از حقوق مساوی و یکسان مردان و زنان بالاخص موارد زیر رعایت گردند:

الف: حق استفاده از مزایای خانوادگی.

ب: حق استفاده از وامهای بانکی، رهن و سایر اشکال اعتبارات مالی.

ج: حق شرکت در فعالیتهای تفریحی، رشته های مختلف ورزشی و کلیه زمینه های زندگی فرهنگی.

ماده ۱۴

۱- دول عضو مشکلات خاص زنان روستائی را مدنظر

قرار داده و به نقش مهمی که این زنان در جهت رفاه اقتصادی خانواده های خود از جمله کار در بخشهای غیر مالی اقتصاد بعهدہ دارند توجه خاص مبذول خواهند داشت و کلیه اقدامات مقتضی را بعمل خواهند آورد، تا مفاد این کنوانسیون در مورد زنان روستائی اجرا گردد.

۲- دول عضو کلیه اقدامات مقتضی را جهت رفع تبعیضات علیه زنان روستائی را بعمل خواهند آورد، تا این زنان بر اساس تساوی حقوق مردان و زنان در برنامه های عمرانی و روستائی شرکت کنند و از آن بهره مند گردند، و به خصوص از حقوق زیر برخوردار شوند:

الف: شرکت در اجراء و تکمیل برنامه های عمرانی.

ب: دسترسی به تسهیلات بهداشتی کافی از جمله اطلاعات، مشاوره و خدمات در برنامه ریزی خانواده.

ج: استفاده مستقیم از برنامه های بیمه اجتماعی.

د: استفاده از کلیه دوره ها و برنامه های آموزشی رسمی و غیر رسمی از جمله سوادآموزی عملی و نیز بهره مندی از خدمات و امکانات به منظور بالا بردن کارآئی فنی آنان.

ه: تشکیل گروه ها و تعاونیهای انتفاعی به منظور دسترسی یکسان به امکانات اقتصادی یعنی دسترسی به مشاغلی دولتی و آزاد.

و: شرکت در کلیه فعالیتهای جامعه.

ز: دسترسی به وامها و اعتبارات زراعتی، تسهیلات بازاریابی، تکنولوژی مناسب و استفاده یکسان از زمین و اصلاحات ارضی و طرحهای اسکان مجدد زمین.

ح: بهره مند شدن از وسایل مناسب زندگی، بالاخص مسکن، وسائل بهداشتی، آب و برق، ارتباطات و حمل و نقل.

ماده ۱۵

۱- دول عضو با استفاده از قانون به زنان حقوق مساوی با مردان اعطا می کنند.

۲- دول عضو در مسائل مدنی به زنان اهلیت قانونی یکسان با مردان اعطا می کنند، تا زنان با در نظر گرفتن امکانات مشابه از این اهلیت استفاده کنند، دولت عضو بالاخص به زنان حقوق یکسان با مردان اعطا می کنند، تا

اولویت برخوردار است.

ز: حقوق فردی مشابه برای شوهر و زن منجمله حق انتخاب نام خانواده گی، حق انتخاب شغل و حرفه.

ح: حقوق مشابه برای زوجین نسبت به مالکیت، اکتساب، مدیریت، سرپرستی، بهره مندی و در اختیار داشتن ملک چه رایگان باشد، یا هزینه در پر داشته باشد.

۲- نامزدی و ازدواج فرزند از نظر قانون دارای قدرت اجرایی نمیباشد، و کلیه اقدامات ضروری منجمله وضع قانون برای تعیین حد اقل سن مناسب برای ازدواج باید بعمل آید، و ازدواج در دفاتر رسمی باید ثبت گردد.

ماده ۱۷

۱- به منظور بررسی و در نظر گرفتن پیشرفت حاصله در اجرای مفاد این کنوانسیون کمیته، رفع تبعیضات علیه زنان (ازین به بعد کمیته خوانده می شود) تشکیل خواهد شد.

این کمیته از تاریخ لازم الاجراء شدن کنوانسیون از هژده عضو پس از تصدیق و الحاق سی و پنجمین دولت به کنوانسیون و بیست و سه نفر از کارشناسان دارای صلاحیت و مشهور به داشتن حسن اخلاق در زمینه مربوط به کنوانسیون تشکیل می شود، کارشناسان توسط دولت عضو از میان اتباع کشور شان انتخاب میشوند، و در سمت شخصی خود خدمت می کنند. در انتخاب این اشخاص به توزیع جغرافیایی عادلانه و به موجودیت اشکال مختلف تمدن و نیز اصل نظامهای حقوق توجه می شود.

۲- اعضای کمیته توسط دول عضو از طریق رأی مخفی و از میان کاندیدها انتخاب میشوند، هر دولت عضو میتواند یک نفر از اتباع خود را نامزد نماید.

۳- نخستین انتخابات شش ماه پس از اجرای این کنوانسیون برگزار خواهد شد. حد اقل سه ماه قبل از تاریخ هر انتخابات دبیر کل سازمان ملل در طی نامه ای از دول عضو میخواهد تا ظرف دو ماه کاندیدهای خود را معرفی کنند. سرمنشی فهرست اسامی کاندیدها و دول عضو را به ترتیب حروف الفبا تهیه و برای دول عضو ارسال خواهد داشت.

۴- انتخابات اعضای کمیته در جلسه ای متشکل از دول

توانند قرارداد منعقد نمایند، به ادارهء املاکشان پرداخته و در کلیه مراحل دادرسی در دادگاه ها و محاکم از حقوق یکسان با مردان برخوردار شوند.

۳- دول عضو موافقت مینمایند، که کلیه قراردادها و سایر اسناد خصوص دارای قدرت اجرایی قانونی و محدود کننده اهلیت قانونی زنان کان لم یکن تلقی گردد.

۴- دول عضو با در نظر گرفتن قانون نقل مکان و قانون حق انتخاب آزادانه محل اقامت و سکونت افراد حقوق برابر با مردان به زنان اعطا می کنند.

ماده ۱۶

۱- دول عضو کلیه اقدامات مقتضی را به منظور رفع تبعیضات علیه زنان در زمینه مسائل مربوط به ازدواج و روابط خانواده گی بعمل خواهند آورد، تا بر اساس اصل برخورداری مردان و زنان از حقوق مساوی و یکسان موارد زیر بالاخص مراعات شده باشند:

الف: حق مشابه برای ازدواج.

ب: حق مشابه در انتخاب آزادانه همسر و صورت گرفتن ازدواج با رضایت کامل آنان.

ج: حقوق و تعهدات مشابه در طی دوران زناشویی و پس از جدائی.

د: حقوق و مسؤولیتهای مشابه به عنوان والدین صرف نظر از وضع روابط زناشویی در مسائلی که به فرزندان آنان مربوط می شود، در کلیه موارد منافع کودکان از اولویت برخوردار است.

ه: حقوق مشابه در مورد تصمیم گیری آزادانه و مستقلانه نسبت به تعداد فرزندان و فاصله زمانی بارداری و دسترسی به اطلاعات و آموزش لازمه و استفاده از مسائلی که برخورداری از چنین حقوقی را میسر سازد.

و: حقوق و مسؤولیتهای مشابه در مورد قیمومیت، حضانت، سرپرستی و فرزند خانوادگی، و یا استفاده از دستورالعملهای مشابهی که به موجب قانون حقوق مزبور در آنها پیش بینی شده است. در کلیه موارد منافع کودکان از

ب: پس از آن حد اقل هر چهار سال یکبار و در صورت درخواست کمیته زودتر از چهار سال.

۲- این گزارشات حاوی مسائل و مشکلاتی است که بر اجرای تعهدات و وظایف این کنوانسیون اثر میگذارد.

ماده ۱۹

۱- کمیته نظامنامه داخلی خود را تصویب میکند.

۲- کمیته کارمندان خود را برای یک دوره دو ساله انتخاب می کند.

ماده ۲۰

۱- کمیته به منظور بررسی گزارشاتی که مطابق با ماده ۱۸ این کنوانسیون ارائه شده هر ساله به مدتی که از دو هفته تجاوز نکند، تشکیل جلسه میدهد.

۲- جلسات کمیته عموماً در مقر سازمان ملل متحد یا در هر محل مناسب دیگری که به درخواست کمیته تعیین میشود برگزار خواهد شد.

ماده ۲۱

۱- کمیته همه ساله از طریق شورای اقتصادی و اجتماعی گزارشی در مورد فعالیتهای خود به مجمع عمومی تسلیم مینماید. و بر اساس گزارشات و اطلاعات واصله از دول عضو پیشنهادات و توصیه های کلی ارائه میدهد. این پیشنهادات و توصیه های کلی همراه با نظرات احتمالی دول عضو در گزارش کمیته درج میگردد.

۲- سرمنشی گزارشات کمیته را جهت اطلاع به کمیسیون وضعیت زنان ارسال مینماید.

ماده ۲۲

آژانسهای تخصصی میتوانند در محدوده فعالیتهای خود بر اجرای مفاد این کنوانسیون نظارت کنند. کمیته میتواند از آژانسهای تخصصی دعوت کند، تا گزارشاتی در مورد نحوه اجرای کنوانسیون در زمینه هائی که به حوزه فعالیت آنها مربوط میشود ارائه نمایند.

ماده ۲۳

هیچ عاملی بر مفادی که موجب دستیابی سریعتر بر اصل

عضو به ریاست سرمنشی سازمان ملل و در مقر آن سازمان برگزار خواهد شد. در این جلسه که حد نصاب تشکیل آن حضور دو سوم از نمایندگان دول عضو باشد اشخاصی انتخاب خواهند شد که بیشترین تعداد آراء و اکثریت مطلق آراء نمایندگان دول عضو حاضر در جلسه را به دست آورند.

۵- اعضای کمیته برای یک دوره چهار ساله انتخاب میشوند، اگر چه دوره عضویت ۹ نفر از اعضای منتخب در اولین انتخابات پس از دو سال به پایان میرسد اما بلافاصله پس از اولین انتخابات اسامی این ۹ نفر عضو به قند قرعه و توسط رئیس کمیته اعلام خواهد شد.

۶- انتخاب ۵ عضو دیگر کمیته مطابق با مفاد پاراگرافهای ۲، ۳، و ۴ این ماده و به دنبال سی و پنجمین تصدیق یا الحاق صورت خواهد گرفت. دوره عضویت دو نفر از اعضای فوق در پایان دو سال خاتمه خواهد یافت، و اسامی این دو نفر به قید قرعه و توسط رئیس کمیته اعلام خواهد شد.

۷- به منظور اشغال پست بلامتصدی احتمالی، دولتی که کارشناس به عنوان عضو کمیته به انجام وظیفه مشغول نمیشد، کارشناس دیگری را با تأیید کمیته از بین اتباع خود انتخاب خواهند کرد.

۸- اعضای کمیته با تأیید مجمع عمومی و بر طبق ضوابط و شرایط مقرر آن مجمع و با در نظر گرفتن اهمیت مسئولیتهای کمیته از سازمان ملل مقرری دریافت خواهند کرد.

۹- سرمنشی سازمان ملل متحد تسهیلات و اقدامات لازم را به منظور انجام مؤثر وظایف کمیته تحت این کنوانسیون بعمل خواهد آورد.

ماده ۱۸

۱- دول عضو متقبل میشوند گزارشی برای بررسی کمیته در مورد اقدامات تضمینی، قضائی و اجرائی و سایر اقدامات متخذ در راستای اجرای مفاد این کنوانسیون و پیشرفتهای حاصله از آن به سرمنشی سازمان ملل متحد بشرح زیر ارائه کنند:

الف: تهیه گزارش ظرف یکسال پس از لازم الاجراء شدن برای دول مربوطه.

تاریخی که این سند تصدیق یا الحاق به امانت گذارده شده لازم الاجراء میگردد.

ماده ۲۸

۱- سرمنشی سازمان ملل متحد پس از دریافت تحفظات دولتها به هنگام تصدیق یا الحاق آنها را در اختیار کلیه دول قرار میدهد.

۲- تحفظاتی که با هدف و منظور این کنوانسیون سازگار نباشد، پذیرفته نخواهد شد.

۳- هرگاه این تحفظات مورد قبول واقع شود باید به سرمنشی اعلام گردد که وی سپس مراتب را به اطلاع کلیه دول خواهد رسانید، چنین تحفظاتی به مجرد دریافت به مورد اجراء گذارده خواهد شد.

ماده ۲۹

۱- هرگونه اختلاف در تفسیر یا اجرای این کنوانسیون بین دو دولت یا اعضای بیشتر که از طریق مذاکره حل نگردد، بنا به تقاضای یکی از طرفین به حکمیت ارجاع میگردد، اگر چنانچه ظرف شش ماه از تاریخ درخواست تشکیل داور، طرفین در مورد تشکیل آن به توافق نرسند یکی از طرفین میتواند درخواست نماید تا موضوع به دیوان بین المللی دادگستری مطابق با اساسنامه دادگاه ارجاع گردد.

۲- هر دولت عضو میتواند به هنگام امضاء یا تصدیق این کنوانسیون یا الحاق به آن اعلام کند که خود را موظف به اجرای پاراگراف یک این ماده نمیداند، سائر دول عضو با توجه به تحفظات هر دولت عضو در این مورد ملزم به رعایت پاراگراف فوق نمیشوند.

۳- هر دولت عضوی که بر طبق پاراگراف ۲ این ماده تحفظاتی انجام داده باشد، میتواند در هر زمان به سرمنشی سازمان ملل اعلام نماید، که از این تحفظات صرف نظر کرده است.

ماده ۳۰

این کنوانسیون که متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی، و اسپانوی آن دارای اعتبار یکسان میباشند، نزد سرمنشی سازمان ملل متحد به امانت گذارده میشود.

تساوی حقوق زن و مرد در این کنوانسیون باشد مؤثر نخواهد بود. عامل یاد شده ممکن است در مورد زیر باشد:

الف: در قانونگذاری يك دولت عضو.

ب: در هر کنوانسیون دیگر، پیمان یا قرارداد بین المللی لازم الاجراء برای آن دولت.

ماده ۲۴

دول عضو متعهد میگردند کلیه اقدامات لازم در سطح ملی را که هدف از آن تحقق کامل حقوقی است و در این کنوانسیون به رسمیت شناخته شده بعمل آورند.

ماده ۲۵

۱- این کنوانسیون برای امضاء کلیه دول مفتوح میباشد.

۲- سرمنشی سازمان ملل متحد بعنوان امانتدار این کنوانسیون تعیین شده است.

۳- رسمیت این کنوانسیون منوط به تصدیق است. اسناد تصدیق نزد سرمنشی سازمان ملل متحد به امانت گذارده شده است.

۴- این کنوانسیون جهت الحاق کلیه دول مفتوح میباشد، سند الحاق به سرمنشی سازمان ملل باید سپرده شود.

ماده ۲۶

۱- دول عضو میتوانند در هر زمان طی برنامه های خطاب به سرمنشی سازمان ملل درخواست کنند این کنوانسیون مورد تجدید نظر قرار گیرد.

۲- مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد اقدامات احتمالی در مورد چنین درخواستی تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۲۷

۱- این کنوانسیون سی روز پس از تاریخی که بیستمین سند تصدیق یا الحاقیه آن نزد سرمنشی سازمان ملل متحد به امانت گذارده شد، لازم الاجراء میگردد.

۲- پس از به ودیعه سپردن بیستمین سند تصدیق یا الحاق، برای هر دولتی که این کنوانسیون را تصدیق میکند یا به آن ملحق میگردد، کنوانسیون مذکور از سی امین روز

خواندگان گرامتدرا
لطفاً نامه ها را به نشانی زیرین بنویسید:

پاکستان
اداره پست انجمنی من محمد
پست بکس ۱۸۰۹-۱۸۰۹
اسلام آباد
Paigham
% UNDP
P.O. Box 1809
Islamabad
PAKISTAN

BY AIR MAIL
PAR AVION

دكتور سميع الله امينيار

د مينو خاوره

رقبه خلاص به دی له گیلو شم
هم زانگو به دورو شم
چي بیا تاهوی د شا غلمو شم
شین چمن به د تالو شم
مین پاکه زارد له چشمو شم
چی زه پاکه له مینو شم
باغچه به د سرو گلوشم
مست پرشورد بلبلو شم
هم میدان به د خاپورو شم
چور گلزار به د لالو شم
مین پاکه زارد له لیمو شم
چی زه پاکه له مینو شم
زه به خلاصه د سرو لمبو شم
هم به خلاص د یتیم له گریانو شم
هم به پاکه له اغزو شم
ملهم یتیم به د سرو زخمو شم
مین پاکه زارد له قدمو شم
چی زه پاکه له مینو شم
بیا سمسور به په شنو باغو شم
هم جوشان په شنو ویاو شم
هم زرغون به په شنه فصلو شم
چور کاریزونه دک له اوبو شم
مین پاکه زارد له زخمو شم
چی زه پاکه له مینو شم
چور بنایسته په بڼه کورو شم
دکه به بیاله گدرو شم
چه بڼه چور له سرکو شم
چه زه خلاصه له دی کیسو شم
مین پاکه زارد له خولو شم
چی زه پاکه له مینو شم
بنایسته چور به له بڼه بنارو شم
هم به دکه له بازارو شم
چي زه خلاصه له کنیو الو شم
هم افتخار به دی آزادو شم
امینیار د زاردی له شعرو شم
چی زه پاکه له مینو شم

مطالع
شعري رايبان شوي مطالب

PAIGHAM

